

Τ.Ε.Ι ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΣΕ
ΚΑΤΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΛΗΡΟΥΣ ΥΦΕΣΗΣ (Π.Χ
ΕΛΛΑΔΑ)

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΞΥΛΟΥΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ :ΚΑΜΠΕΡΗ ΜΑΡΙΑ
ΜΠΕΙΚΟ ΒΙΟΛΑ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2012

ΠΙΝΑΚΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1° ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	5
1.1.ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ	5
1.1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΚΡΙΣΗΣ	8
1.1.2 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	13
1.2 ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	16
1.3 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ.....	21
1.3.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....	21
1.3.2 Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	24
1.4 ΑΙΤΙΕΣ ΥΦΕΣΗΣ.....	26
1.4.1 ΚΕΥΝΣΙΑΝΟ ΜΟΝΤΕΛΟ.....	29
1.5 ΑΕΠ ΚΑΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΦΕΣΗ.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2° ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΥΦΕΣΗΣ	33
2.1 ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΤΥΠΟ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΥΣ	33
2.2 ΤΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ ΕΧΕΙ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ	36
2.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΥΚΛΩΜΑΤΟΣ - ΝΤΟΜΙΝΟ ΣΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ. ΚΥΚΛΩΜΑ.....	40
2.4 ΠΟΙΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΕΧΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΚΡΙΣΗ - ΔΥΣΚΟΛΙΑ	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3° ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ (ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ)	45
3.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΤΟΥΝ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	45
3.2 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	48
3.3 ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4° ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΣΤΗ ΚΡΙΣΗ	56
4.1 ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	56
4.2 ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΚΡΙΣΗ	57
4.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	60
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	62
.....	63
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	64

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επιχειρηματικότητα είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της ελεύθερης οικονομίας. Χωρίς την ιδιωτική πρωτοβουλία δεν θα υπήρχε ανάπτυξη, εμπόριο, θέσεις εργασίας και κινητικότητα στην αγορά. Για να μπορέσει να λειτουργήσει το σύστημα της ελεύθερης οικονομίας, χρειάζεται και στήριξη. Μια μορφή στήριξης είναι ο δανεισμός. Οι ιδιώτες που ξεκινούν την οποιαδήποτε επιχειρηματική δραστηριότητα δεν έχουν συνήθως τα απαιτούμενα κεφάλαια ή κάποια στιγμή στην πορεία χρειάζονται κεφάλαια για να κάνουν κάποια ανανέωση ή κάποιο άνοιγμα των δραστηριοτήτων τους. Οι τράπεζες, που είναι ο φορέας που χορηγεί κατά κύριο λόγο δάνεια, έρχονται να στηρίζουν την ιδιωτική πρωτοβουλία και να ενισχύσουν την τοπική οικονομία με τη χορήγηση των δανείων.

Κατά το 2008, οι καθαρές συνολικές επενδύσεις υποχώρησαν στο 8% περίπου του ΑΕΠ, δηλαδή κατά 4,5 εκατοστιαίες μονάδες έναντι του 2007. Αυτό σηματοδότησε αφενός μεν τη συρρίκνωση των εισοδημάτων και αφετέρου δε, την αναβολή της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων του ιδιωτικού τομέα ενόψει της μείωσης της ζήτησης που χαρακτηρίζει την οικονομική κρίση. Επιπλέον η κάμψη των επενδύσεων αντικατοπτρίζει τις δυσκολίες πρόσβασης στον δανεισμό που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις.

Ωστόσο, παρά την οικονομική κρίση, η οποία συνιστά γενικό κανόνα αποθάρρυνσης των επενδύσεων, υπάρχουν αρκετές επιχειρήσεις που συνεχίζουν να επενδύουν αρκετά εκατομμύρια ευρώ, προκειμένου να επεκτείνουν και να ενισχύσουν τη θέση τους στην αγορά εις βάρος, ενδεχομένως, των πιο αδύναμων.

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι η μελέτη του ζητήματος των επενδύσεων και των ευκαιριών σε οικονομίες που βρίσκονται σε κατάσταση πλήρους ύφεσης όπως είναι η Ελλάδα από το 2008. Η μεθοδολογία της εργασίας στηρίζεται στη συλλογή δευτερογενών δεδομένων, τα οποία συλλέχθηκαν μέσα από βιβλία άρθρα σε περιοδικά αλλά και μέσα από επίσημους διαδικτυακούς τόπους.

Η εργασία ολοκληρώνεται μέσα από τέσσερα κεφάλαια. Πιο αναλυτικά, στο πρώτο κεφάλαιο θα γίνει μια θεωρητική ανασκόπηση του θέματος μέσα από το σχεδιάγραμμα της ύφεσης και μέσα από περιγραφή της κατάστασης στη χώρα μας. Θα τονιστεί η σημασία και οι αιτίες της ύφεσης καθώς και η σχέση με το ΑΕΠ.

Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο, θα γίνει λόγος για τις επιπτώσεις της ύφεσης με αναφορά στους οικονομολόγους και τον τύπο. Επιπλέον θα γίνει λόγος για το οικονομικό κύκλωμα αλλά και τους τομείς που έχουν περισσότερη κρίση

Το τρίτο κεφάλαιο θα σχολιάσει τους τρόπους αντιμετώπισης της ύφεσης και τις στρατηγικές αντιμετώπισης που πρέπει να εφαρμοστούν στη χώρα μας.

Τέλος, το τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο θα τονίσει τους κινδύνους και τις ευκαιρίες που υπάρχουν σε περιόδους κρίσης.

Στο τέλος της εργασίας συνοψίζονται τα τελικά μας συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

1.1.ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ

Οι μεταρρυθμίσεις που έγιναν σε ότι αφορά στο ανταγωνιστικό και ρυθμιστικό περιβάλλον έχουν οδηγήσει σε σημαντική βελτίωση από ορισμένες απόψεις, χωρίς όμως να είναι αρκετές για να θεραπεύσουν τα βασικά διαρθρωτικά προβλήματα και τις δυσλειτουργίες των αγορών που χαρακτηρίζουν σε ορισμένες περιπτώσεις την Ελληνική οικονομία. Πιο συγκεκριμένα η απελευθέρωση της αγοράς υπηρεσιών έχει προχωρήσει σε βασικούς τομείς, όπως ο χρηματοοικονομικός, οι τηλεπικοινωνίες και οι ταχυδρομικές υπηρεσίες (ΕΤΒΑ, 2000).

Αποδυνάμωση των ανταγωνιστικών συνθηκών υπάρχει στην Ελλάδα κυρίως στους κλάδους ή στις περιπτώσεις που ισχύουν ακόμα κρατικές ρυθμίσεις που έχουν ως στόχο τον περιορισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού. Χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις του προσδιορισμού ενιαίου ποσοστού κέρδους, η θέσπιση ενιαίων υποχρεωτικών αμοιβών και ο προσδιορισμός ενιαίων υποχρεωτικών εκπτώσεων.

Σε ορισμένους κλάδους ο ανταγωνισμός νοθεύεται από την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της κυρίαρχης επιχείρησης, από την εφαρμογή εναρμονισμένων πρακτικών από φαινόμενα εναρμονισμένης τιμολόγησης και τέλος από περιπτώσεις σύμπραξης για παρεμπόδιση του ανταγωνισμού.

Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί ο τομέας της ενέργειας όπου κυριαρχούν η ΔΕΗ και τα Ελληνικά Πετρέλαια, εταιρίες εισηγμένες στο χρηματιστήριο με συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα κατά 49% και άνω του 60% αντίστοιχα.

Στον τομέα της κινητής τηλεφωνίας επικρατούν ικανοποιητικές ανταγωνιστικές συνθήκες, ενώ ο ανταγωνισμός εντείνεται με γρήγορους ρυθμούς και στον τομέα της σταθερής τηλεφωνίας. Η Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, ασκεί έντονες παρεμβάσεις για να εξασφαλίσει ίσες συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ του ΟΤΕ και των νεοεισερχόμενων εταιριών.

Γενικά οι συνθήκες που επικρατούν στην χώρα μας σχετικά με την έκταση των εμποδίων στον ελεύθερο ανταγωνισμό φαίνεται να μην είναι συγκριτικά ικανοποιητικές.

Η Ελλάδα σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκεται στη 12^η χειρότερη βαθμολογία μεταξύ 16 ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών αγορών με βάση 11 οικονομικούς δείκτες. Στη συγκεκριμένη έρευνα λαμβάνονται υπόψη οικονομικοί δείκτες όπως η μεταποίηση, η μεταβολή στον ρυθμό ανάπτυξης, τα δημοσιονομικά ελλείμματα, η φορολογική εικόνα, η ανεργία, οι εξαγωγές, τα εταιρικά κέρδη, η ελκυστικότητα των μετοχών, το μέγεθος της αγοράς κτλ., η χώρα μας καταλαμβάνει σε αρκετές περιπτώσεις μία εκ των τελευταίων θέσεων (Μαντικίδης, 2009).

Η όποια ελκυστικότητα της ελληνικής οικονομίας με βάση τη συγκεκριμένη έκθεση αναφέρετε στη σχέση της με τις ευάλωτες αγορές της ΝΑ Ευρώπης. Ουσιαστικά οι ξένες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τη σταθερότητα του ελληνικού πολιτεύματος αλλά και την ευρύτερη σταθερότητα της αγοράς, για να εισέλθουν στις αγορές της ΝΑ Ευρώπης. Από την άλλη η όποια ελκυστικότητα των αποτιμήσεων των ελληνικών μετοχών βρίσκεται αντιμέτωπη με τη χαμηλή ορατότητα σχετικά με τα επίπεδα κερδοφορίας των ελληνικών επιχειρήσεων τη νέα χρονιά (Παπαδόπουλος, 2008).

Η ευρύτερη παγκόσμια κρίση έφερε στο προσκήνιο τη παθογένεια του ελληνικού οικονομικού οικοδομήματος. Συγκεκριμένα η παγκόσμια κρίση περιόρισε την ανοχή και τη διάθεση για ρίσκο των ξένων επενδυτών.

Τα ξένα χαρτοφυλάκια εξάλλου που αγόρασαν τα προηγούμενα χρόνια ελληνικούς τίτλους ποντάρισαν σε ορισμένες παραμέτρους που δεν υπάρχουν πια. Αρχικός η τεράστια μόχλευση (επενδύσεις μέσω δανεικών) στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα έχει παραχωρήσει τη θέση της σε μια βίαιη απομόχλευση, η οποία δεν ευνοεί περιφερειακές αγορές όπως η ελληνική. Παράλληλα η ελληνική οικονομία βασίστηκε στην εγχώρια ζήτηση που προήλθε κυρίως από τα δανεικά των τραπεζών ενώ, τώρα που η

στρόφιγγα των δανείων κλείνει, βρίσκεται αντιμέτωπη με απότομη επιβράδυνση στα όρια της ύφεσης(Γεωργίου, 2008).

Σε γενικές γραμμές με βάση τα παραπάνω η ελληνική οικονομία δε μπορεί να θεωρηθεί ως ελκυστική. Αυτό που μπορεί ακόμα κάποιος να βρει στη προσπάθεια του να εισέλθει είναι ένα υγιές περιβάλλον προκειμένου να ανοιχτεί δρόμος προς τα ΝΑ Βαλκάνια, ένα καταναλωτικό κοινό που αρέσκεται να αγοράζει φθηνά, πράγμα που οδηγεί όλες τις μεγάλες αλυσίδες να έχουν τεράστια κέρδη, ενώ τις μικρές και μεσαίες εταιρίες να κλείνουν τη μια μετά την άλλη (Παπαγεωργίου, 2008).

Ακόμα αγορές όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία, οι ασφάλειες μπορούν να θεωρηθούν ως άξιες προς επένδυση, αφού και στηρίζονται από το κράτος και έχουν μεγάλο περιθώριο κέρδους και φυσικά σταθερή πελατεία. Αυτές οι αγορές μαζί με το λιανεμπόριο και το φαγητό έχουν περιθώρια ανάπτυξης και δέχονται τη προσέγγιση από ξένες μεγάλες εταιρίες επενδυτές.

1.1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΚΡΙΣΗΣ

Σκιαγραφώντας την παρούσα οικονομική κρίση, αυτό που μπορεί αρχικά να ειπωθεί ότι δεν είναι η πρώτη χρονικά κρίση που βιώνει η παγκόσμια οικονομία. Συγκεκριμένα ιστορικά σε πολλές διαφορετικές χρονικές στιγμές της παγκόσμιας ιστορίας κλήθηκαν οι χώρες της Ευρώπης αλλά και παγκοσμίως, να αντιμετωπίσουν έντονες πιέσεις σε οικονομικό επίπεδο οι οποίες οδήγησαν πολλές χώρες στην εξαθλίωση αναγκάζοντας τις να ξεκινήσουν ουσιαστικά από την αρχή προκειμένου να φτάσουν και πάλι σε ικανοποιητικά οικονομικά, οργανωτικά και ρυθμιστικά επίπεδα σε σχέση με τη λειτουργία τους.

Στη παρούσα ενότητα αρχικά θα υπάρξει μια εικόνα της παρούσας οικονομικής κρίσης, ενώ στη συνέχεια θα παρουσιαστεί η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας. Η ενότητα θα κλείσει με αναφορά στο κενυσιανό μοντέλο το οποίο και δίνει αρκετές ουσιαστικές εξηγήσεις για την υπάρχουσα κατάσταση της ελληνικής οικονομίας.

Οι παγκόσμιες οικονομίες ξεπερνώντας την κρίση του 1929, ίσως θεώρησαν ότι στο μέλλον δεν πρόκειται να βιώσουν παρόμοια κατάσταση και ότι είχαν πια την εμπειρία και τη κρίση να αντιμετωπίσουν στο μέλλον συναφείς επώδυνες καταστάσεις.

Η άποψη αυτή ήταν λανθασμένη σήμερα ξεκινώντας από το 2007 και μετά διαπιστώθηκε ότι η οικονομική κρίση μπόρεσε μέσα από τους λανθασμένους χειρισμούς που έγιναν σε όλα τα επίπεδα να επανέλθει και να είναι τώρα πιο βαθιά από ποτέ πλήττοντας τις περισσότερες χώρες του πλανήτη.

Αν δει κάποιος όλες τις προγενέστερες κρίσεις θα διαπιστώσει ότι τη περίοδο 1764-1768, η κρίση ξεκίνησε από την Αμερική είχε να κάνει με τη τότε βάση του πλούτου που ήταν η γη με αποτέλεσμα η πτώση των τιμών της να οδήγησε σε κατάρρευση της οικονομία και σε εξαθλίωση τους πολίτες. Το 1857 πάλι το πρόβλημα ξεκίνησε από την Αμερική με αποτέλεσμα τότε να έχουμε και τον πιο αιματηρό πόλεμο, που βίωσε η

Αμερική, το πόλεμο μεταξύ των Βορείων και των Νοτίων (Johnson et al., 2009).

Τα αποτελέσματα των δυο προαναφερόμενων κρίσεων οδήγησε στην εσωτερική μετανάστευση, στην εξαθλίωση πολλών περιοχών και ειδικά της μεσαίες τάξεις, στην πτώση των τιμών της γης, στη μείωση της αγοραστικής ικανότητας των πολιτών και τέλος στην αύξηση των συγχωνεύσεων και των εξαγορών των μικρών επιχειρήσεων από τις μεγάλες που είχαν στρατηγική αντιμετώπισης της κρίσης (Johnson et al., 2009).

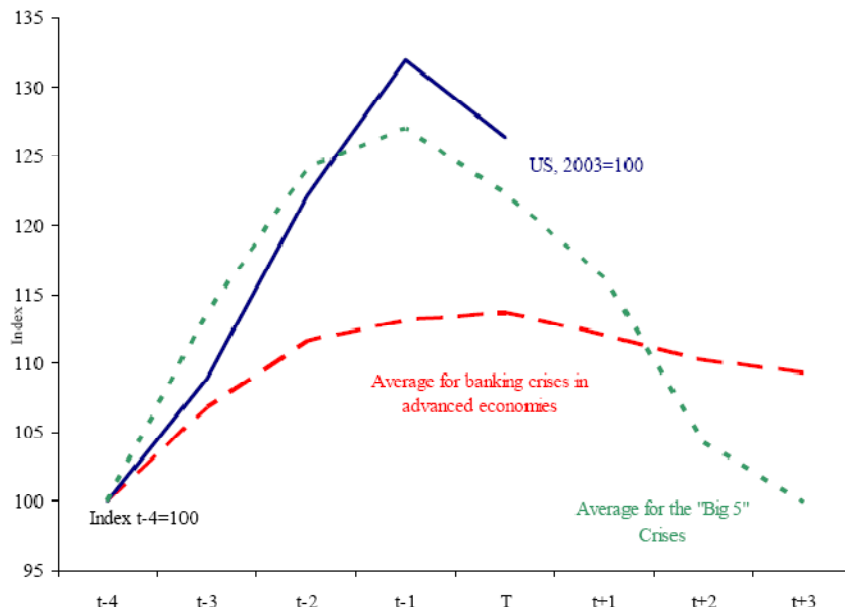
Η κρίση του 1929-1933, η οποία έχει τις περισσότερες ομοιότητες με τη παρούσα κρίση, οδήγησε στο Κραχ του χρηματιστηρίου του 1930. Η βάση της παρούσας κρίσης σχετίστηκε με τη δανειακή πολιτική που ακολουθήθηκε, τα υψηλά επιτόκια, τη στρατηγική των τραπεζών αλλά και το χρηματιστήριο. Όλα τα παραπάνω αποτέλεσαν και τους λόγους της παρούσας οικονομικής κρίσης. Δηλαδή η ανθρωπότητα βιώνει τα ίδια φαινόμενα μην έχοντας και πάλι μηχανισμούς να τα αντιμετωπίσει.

Το πρόβλημα της παρούσας οικονομικής κρίσης δεν ξεκινά σήμερα οι ρίζες του χρονολογούνται από το 1990. Συγκεκριμένα από τη περίοδο αυτή υπήρξαν πολλές λανθασμένες κινήσεις σ' επίπεδο τραπεζικών στρατηγικών. Οι τράπεζες διοχέτευσαν την αγορά με πολλά στεγαστικά δάνεια ενισχύοντας τον κατασκευαστικό κλάδο αλλά και ευρύτερα την αγορά, χωρίς όμως να έχουν υπολογίσει την δυναμική των καταναλωτών να αποπληρώσουν τα δάνεια αυτά που δόθηκαν με αποτέλεσμα κάποια στιγμή το οικονομική σύστημα να καταρρεύσει μια και οι τράπεζες δεν μπορούσαν να εισπράξουν τα δανειζόμενα ποσά.

Η καθυστερημένη εμπλοκή της FED, λόγω της άποψης ότι η παρεμβολή της θα ενθάρρυνε τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να αναλαμβάνουν μεγάλους και μη ουσιαστικούς κινδύνους, όξυνε ακόμα περισσότερο το πρόβλημα της κρίσης σε παγκόσμιο επίπεδο (Rothbard, 2002). Άλλες δυο λανθασμένες στρατηγικά κινήσεις ήταν η αύξηση των επιτοκίων από τη πλευρά της Ομοσπονδιακής τράπεζας προκειμένου να

διατηρηθεί η εμπιστοσύνη στο δολάριο αλλά και η αύξηση των φόρων προκειμένου να καλυφτεί το έλλειμμα που βίωνε η Αμερικανική οικονομία (Rothbard, 2002).

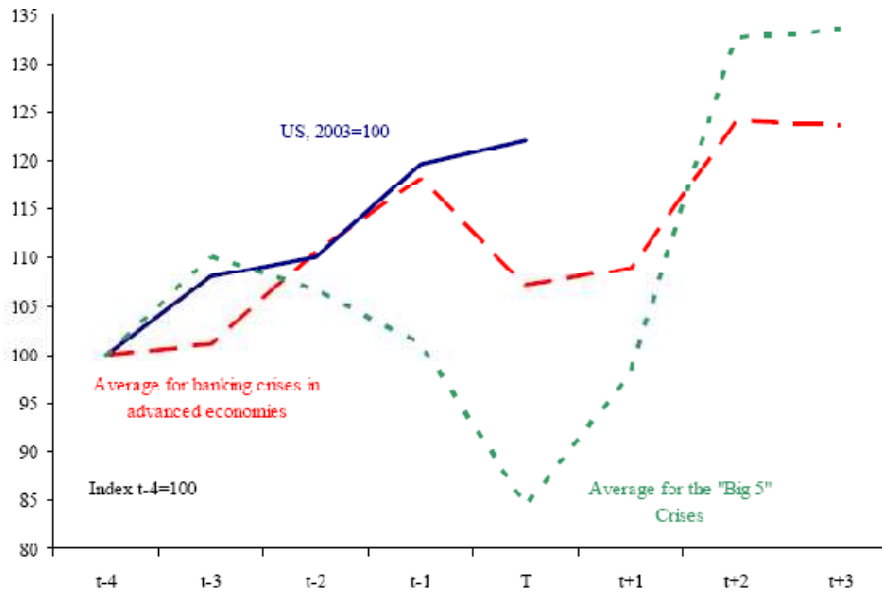
Το γεγονός που ξεχωρίζει στις ερευνητικές εργασίες όπως αυτή των Οι Reinhart και Rogoff (2008) είναι ότι η κρίση του 2007 δεν αποτελεί ένα μοναδικό φαινόμενο αντίθετα παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με τις προγενέστερες κρίσεις. Οι δυο θεωρητικοί καταμέτρησαν 3 σημεία τα οποία είναι κοινά. Συγκεκριμένα και σε προγενέστερες κρίσεις οι τιμές των ακινήτων έπεσαν δραματικά, οι τιμές των μετοχών καταποντήστηκαν, το δημόσιο χρέος αυξήθηκε σε μεγάλο βαθμό. Όπως παράθετε στο παρακάτω γράφημα οι τιμές των ακινήτων την αποχή του υπέρμετρου δανεισμού αυξήθηκαν πάρα πολύ ενώ στη συνέχεια υπήρξε μεγάλη πτώση η οποία δικαιολογείται από την αδυναμία των πολιτών να συνεχίσουν να αγοράζουν τα ακίνητα που κατασκευάζονταν.

Σχήμα 1.1: Ο Δείκτης Τιμών των Ακινήτων

Πηγή: Reinhart και Rogoff (2008), Banking Crises, Harvard Business Review

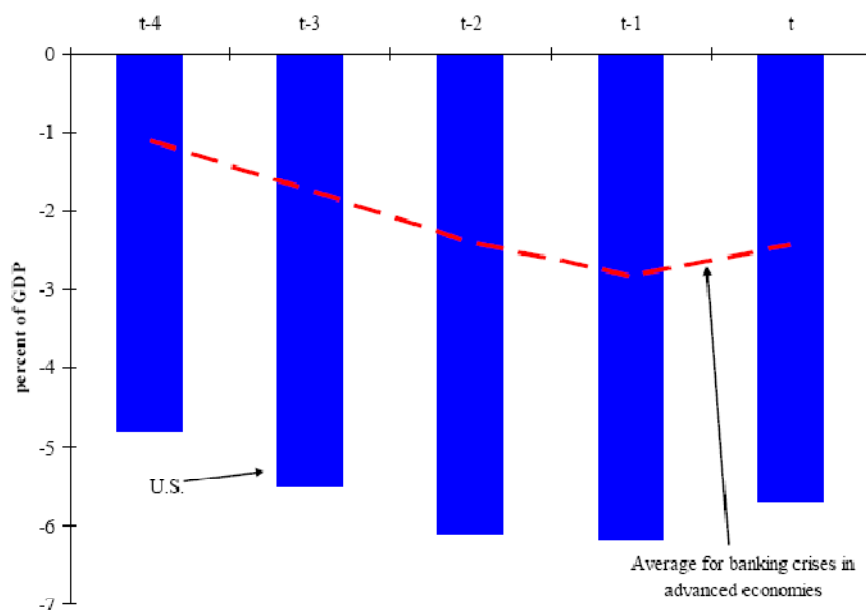
Το επόμενο σχήμα δηλώνει την αρνητική κατάσταση στις μετοχές, όπου υπήρξε και πάλι η ίδια κατάσταση.

Σχήμα 1.2: Η Πραγματική Αξία των Μετοχών

Πηγή: Reinhart και Rogoff (2008), Banking Crises, Harvard Business Review

Τέλος η πορεία του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών στην Αμερική ήταν χειρότερη σε σύγκριση με την πορεία του αντίστοιχου ελλείμματος σε χώρες οι οποίες επλήγησαν από κάποια άλλη παρόμοια τραπεζική κρίση.

Σχήμα 1-1: Το Έλλειμμα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Πηγή: Reinhart και Rogoff (2008), Banking Crises, Harvard Business Review

Κλείνοντας τη σκιαγράφιση της κρίσης θα πρέπει να γίνει αναφορά στην απληστία των τραπεζών. Συγκεκριμένα οι τράπεζες προκειμένου να βγάλουν περισσότερα κέρδη δεν εστίασαν στην αύξηση των καταθέσεων αλλά στον υπέρμετρο δανεισμό της αγοράς και τη κερδοφορία μέσα από τα επιτόκια. Αυτή η στρατηγική απέτυχε σε πολύ μεγάλο βαθμό με αποτέλεσμα να οδηγήσει την οικονομία σε μια βαθιά οικονομική κρίση και ύφεση.

Ο Σπύρου σε άρθρο του δίνει πολύ γλαφυρά τη παρούσα κατάσταση αναφέροντας ότι: « Το πρόβλημα ξεκίνησε από τις ΗΠΑ. Συγκεκριμένα οι τράπεζες δάνειζαν για την αγορά σπιτιού ως και 120% της αξίας του. Στις ΗΠΑ τα δάνεια που δίνονταν σε ανθρώπους χωρίς περιουσία, χωρίς εισόδημα και χωρίς δυνατότητα αποπληρωμής αποκαλούνταν *subprime* και αυτά ήταν τα πρώτα που «έσκασαν», προκαλώντας ένα ντόμινο προβλημάτων στις τράπεζες. Δεν ήταν όμως μόνο τα στεγαστικά που είχαν πρόβλημα, αλλά ένα πλήθος δανείων και επενδύσεων σε σύνθετα τραπεζικά προϊόντα τα

οποία έχασαν τελείως την αξία τους και κατέστρεψαν κυριολεκτικά τις μεγαλύτερες τράπεζες των ΗΠΑ και μερικές από τις μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου» (Σπύρου, 2009). Σε επόμενες ενότητες και μέσα από δημοσιεύματα θα γίνει μια αναλυτική περιγραφή της κατάστασης της παγκόσμιας οικονομίας ενώ θα δοθούν και στοιχεία σε σχέση με την οικονομική κρίση όπως την περιγράφουν οι οικονομολόγοι.

1.1.2 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι μεταρρυθμίσεις που έγιναν σε ότι αφορά στο ανταγωνιστικό και ρυθμιστικό περιβάλλον έχουν οδηγήσει σε σημαντική βελτίωση από ορισμένες απόψεις, χωρίς όμως να είναι αρκετές για να θεραπεύσουν τα βασικά διαρθρωτικά προβλήματα και τις δυσλειτουργίες των αγορών που χαρακτηρίζουν σε ορισμένες περιπτώσεις και την Ελληνική οικονομία. Η κρίση είναι βαθιά και δεν είναι εύκολο να αντιμετωπιστεί σε σύντομο χρονικό διάστημα από την Ελλάδα.

Μελετώντας κάποιες ιστορικά κινήσεις, οι οποίες βοηθούσαν και βοηθάν την αγορά μπορούν να διαπιστωθούν κάποιες βελτιώσεις στην ελληνική οικονομία.

Η απελευθέρωση της αγοράς υπηρεσιών έχει προχωρήσει σε βασικούς τομείς, όπως ο χρηματοοικονομικός, οι τηλεπικοινωνίες και οι ταχυδρομικές υπηρεσίες(ΕΤΒΑ, 2009).

Αποδυνάμωση των ανταγωνιστικών συνθηκών υπάρχει στην Ελλάδα κυρίως στους κλάδους ή στις περιπτώσεις που ισχύουν ακόμα κρατικές ρυθμίσεις που έχουν ως στόχο τον περιορισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού. Χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις του προσδιορισμού ενιαίου ποσοστού κέρδους, η θέσπιση ενιαίων υποχρεωτικών αμοιβών και ο προσδιορισμός ενιαίων υποχρεωτικών εκπτώσεων.

Τέλος σε ορισμένους κλάδους ο ανταγωνισμός νοθεύεται από την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της κυρίαρχης επιχείρησης, από την εφαρμογή εναρμονισμένων πρακτικών από φαινόμενα εναρμονισμένης

τιμολόγησης και τέλος από περιπτώσεις σύμπραξης για παρεμπόδιση του ανταγωνισμού.

Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί ο τομέας της ενέργειας όπου κυριαρχούν η ΔΕΗ και τα Ελληνικά Πετρέλαια, εταιρίες εισηγμένες στο χρηματιστήριο με συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα κατά 49% και άνω του 60% αντίστοιχα.

Στον τομέα της κινητής τηλεφωνίας επικρατούν ικανοποιητικές ανταγωνιστικές συνθήκες, ενώ ο ανταγωνισμός εντείνεται με γρήγορους ρυθμούς και στον τομέα της σταθερής τηλεφωνίας. Η Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, ασκεί έντονες παρεμβάσεις για να εξασφαλίσει ίσες συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ του ΟΤΕ και των νεοεισερχόμενων εταιριών.

Γενικά οι συνθήκες που επικρατούν στην Ελλάδα σχετικά με την έκταση των εμποδίων στον ελεύθερο ανταγωνισμό φαίνεται να μην είναι συγκριτικά ικανοποιητικές.

Η Ελλάδα σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκεται στη 12^η χειρότερη βαθμολογία μεταξύ 16 ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών αγορών με βάση 11 οικονομικούς δείκτες.

Στη συγκεκριμένη έρευνα λαμβάνονται υπόψη οικονομικοί δείκτες όπως η μεταποίηση, η μεταβολή στον ρυθμό ανάπτυξης, τα δημοσιονομικά ελλείμματα, η φορολογική εικόνα, η ανεργία, οι εξαγωγές, τα εταιρικά κέρδη, η ελκυστικότητα των μετοχών, το μέγεθος της αγοράς κτλ., η χώρα μας καταλαμβάνει σε αρκετές περιπτώσεις μία εκ των τελευταίων θέσεων (Μαντικίδης, 2009).

Η όποια ελκυστικότητα της ελληνικής οικονομίας με βάση τη συγκεκριμένη έκθεση αναφέρετε στη σχέση της με τις ευάλωτες αγορές της ΝΑ Ευρώπης. Ουσιαστικά οι ξένες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τη σταθερότητα του ελληνικού πολιτεύματος αλλά και την ευρύτερη σταθερότητα της αγοράς, για να εισέλθουν στις αγορές της ΝΑ Ευρώπης. Από την άλλη η όποια ελκυστικότητα των αποτιμήσεων των ελληνικών μετοχών βρίσκεται αντιμέτωπη με τη χαμηλή ορατότητα σχετικά με τα

επίπεδα κερδοφορίας των ελληνικών επιχειρήσεων τη νέα χρονιά (Παπαδόπουλος, 2010).

Η ευρύτερη παγκόσμια κρίση έφερε στο προσκήνιο τη παθογένεια του ελληνικού οικονομικού οικοδομήματος. Συγκεκριμένα η παγκόσμια κρίση περιόρισε την ανοχή και τη διάθεση για ρίσκο των ξένων επενδυτών.

Τα ξένα χαρτοφυλάκια εξάλλου που αγόρασαν τα προηγούμενα χρόνια ελληνικούς τίτλους ποντάρισαν σε ορισμένες παραμέτρους που δεν υπάρχουν πια. Αρχικός η τεράστια μόχλευση (επενδύσεις μέσω δανεικών) στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα έχει παραχωρήσει τη θέση της σε μια βίαιη απομόχλευση, η οποία δεν ευνοεί περιφερειακές αγορές όπως η ελληνική. Παράλληλα η ελληνική οικονομία βασίστηκε στην εγχώρια ζήτηση που προήλθε κυρίως από τα δανεικά των τραπεζών ενώ, τώρα που η στρόφιγγα των δανείων κλείνει, βρίσκεται αντιμέτωπη με απότομη επιβράδυνση στα όρια της ύφεσης (Γεωργίου, 2008).

Σε γενικές γραμμές με βάση τα παραπάνω η ελληνική οικονομία δε μπορεί να θεωρηθεί ως ελκυστική. Αυτό που μπορεί ακόμα κάποιος να βρει στη προσπάθεια του να εισέλθει είναι ένα υγιές περιβάλλον προκειμένου να ανοιχτεί δρόμος προς τα ΝΑ Βαλκάνια, ένα καταναλωτικό κοινό που αρέσκεται να αγοράζει φθηνά, πράγμα που οδηγεί όλες τις μεγάλες αλυσίδες να έχουν τεράστια κέρδη, ενώ τις μικρές και μεσαίες εταιρίες να κλείνουν τη μια μετά την άλλη (Παπαγεωργίου, 2008).

Ακόμα αγορές όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία, οι ασφάλειες μπορούν να θεωρηθούν ως άξιες προς επένδυση, αφού και στηρίζονται από το κράτος και έχουν μεγάλο περιθώριο κέρδους και φυσικά σταθερή πελατεία. Αυτές οι αγορές μαζί με το λιανεμπόριο και το φαγητό έχουν περιθώρια ανάπτυξης και δέχονται τη προσέγγιση από ξένες μεγάλες εταιρίες επενδυτές.

1.2 ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Όσον αφορά την Ελλάδα, η ελληνική Πολιτεία μεταπολεμικά προέβη στη θέσπιση αλληπάλληλων επενδυτικών νόμων, οι οποίοι ωστόσο δεν επέφεραν πάντα τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ο πρώτος νόμος που θεσπίστηκε για την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων ήταν το ΝΔ 2687/53 περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού που ήταν και αυξημένης τυπικής ισχύος (Σαλαβόπουλος, 2008).

Στη συνέχεια θεσπίστηκαν ο νόμος 4171/61 περί λήψεως γενικών μέτρων για την υποβοήθηση της αναπτύξεως της οικονομίας της χώρας και ο νόμος 4458/65 περί βιομηχανικών παροχών, οι αναγκαστικοί νόμοι 89/1967 και 378/1968, ο νόμος 1312/1972 προς ενίσχυση της περιφερειακής αναπτύξεως, το ΝΔ 1377/73 και το ΝΔ 1378/73 περί μέτρων ενισχύσεως της τουριστικής αναπτύξεως. Στη συνέχεια η ελληνική Πολιτεία προχώρησε στη θέσπιση του αναπτυξιακού νόμου 1262/82, ο οποίος αντικαταστάθηκε από τον νόμο 1892/90 και μετέπειτα από τον νόμο 2601/98 που ίσχυε μέχρι πρόσφατα μετά την αντικατάσταση του από τον τελευταίο επενδυτικό νόμο 3299/2004.

Ο νόμος 3299/2004 περιλαμβάνει φορολογικές απαλλαγές, επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις χρηματοδοτικών μισθώσεων καθώς και επιδοτήσεις του κόστους της δημιουργουμένης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης. Για τις νέες επενδύσεις προβλέπονται επιδοτήσεις για την δημιουργία επιχειρήσεων σε βιομηχανικές περιοχές αυξημένες κατά 5%- με ένα επιπρόσθετο 5% για το κόστος πρόσληψης νέου προσωπικού. Όσον αφορά τα είδη επενδύσεων ο νέος νόμος στοχεύει στην ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει τις επενδύσεις στους τομείς της έρευνας και τεχνολογίας. Σημαντικότερα επενδυτικά κίνητρα προβλέπονται στον τομέα τουρισμού και εμπορίου.

Παρά τα πλεονεκτήματά του, τώρα μελετάται η τροποποίηση του ανωτέρω ισχύοντος επενδυτικού νόμου, ο οποίος αναμένεται να προβλέπει μικρότερα ποσά ενισχύσεων από αυτά που ισχύουν σήμερα αλλά και

απλούστευση διαδικασιών και αναμένεται να ισχύσει από 1/1/2010.

Κανείς δεν αμφισβητεί τις καλές προθέσεις και τις προσπάθειες των εκάστοτε πολιτικών ηγεσιών για την καλλιέργηση ελκυστικού επενδυτικού περιβάλλοντος και τη θεσμοθέτηση επενδυτικών κινήτρων αλλά και την μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των αναπτυξιακών νόμων των τελευταίων ετών σε σύγκριση με τους παλαιότερους, ωστόσο μέχρι σήμερα δεν έχουν υπάρξει εντυπωσιακά αποτελέσματα εξαιτίας και μόνο αυτών των νόμων. Είναι σαφές ότι το πρόβλημα της προσέλκυσης επενδύσεων δεν είναι θέμα μόνο θεσμικού πλαισίου, όπως αναλύθηκε ανωτέρω, αλλά είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων οι οποίοι αναλύθηκαν ανωτέρω (Πουλερές, 2008).

Ο δημόσιος τομέας έχει συγκριτικά μεγάλη συμμετοχή στην οικονομική ζωή της χώρας, με τις συνολικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ να υπερβαίνουν το 48% το 2007. Το Ελληνικό Δημόσιο εξακολουθεί επίσης να διατηρεί τον έλεγχο σε κλάδους της οικονομίας στους οποίους η εμπειρία σε παγκόσμιο επίπεδο υποδεικνύει ότι δεν έχει δυνατότητα αποδοτικής λειτουργίας (Μηνούδης, 2004).

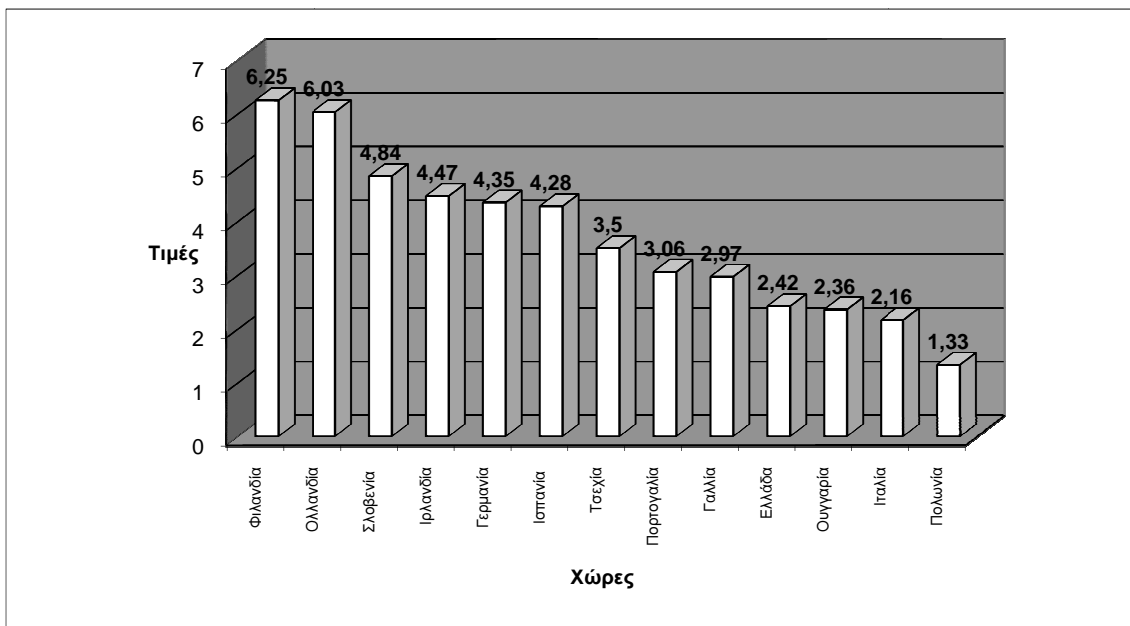
Μεγάλοι τομείς της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, όπως ο ενεργειακός, οι αεροπορικές και οι σιδηροδρομικές μεταφορές, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες, οι αστικές συγκοινωνίες, η υγεία, η ανώτατη εκπαίδευση, ο πολιτισμός, η κοινωνική ασφάλιση, και τα μεγάλα έργα υποδομής εξακολουθούν να ελέγχονται από το κράτος και χωρίς σοβαρό ανταγωνισμό από τον ιδιωτικό τομέα.

Έτσι τα επίπεδα παραγωγικότητας και αποτελεσματικότητας που διαμορφώνει ο δημόσιος τομέας έχουν επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα και του ιδιωτικού τομέα της χώρας γενικότερα.

Γενικά η έλλειψη του ανταγωνισμού τόσο στην αγορά των υπηρεσιών, όσο και στην εσωτερική λειτουργία των δημοσίων οργανισμών, έχουν συντελέσει ώστε πολλές δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμοί να λειτουργούν συχνά ως ομάδες πίεσης για διεκδίκηση αυξημένων απολαβών ή ως κέντρα απασχόλησης υπαλλήλων σε θέσεις που δεν είναι πια

αναγκαίες, ενώ υστερούν σοβαρά από την άποψη της προσφοράς υπηρεσιών και διευκόλυνσης της λειτουργίας της οικονομίας και της κοινωνίας.

Γενικά η οργανωτική δομή και η λειτουργία του δημόσιου τομέα στην Ελλάδα εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από αναποτελεσματικότητα και σπατάλη πόρων. Παρά τις όποιες μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες του παρελθόντος δεν έγινε δυνατός ο ουσιαστικός εκσυγχρονισμός του και η βελτίωση των οργανωτικών του δομών. Η διάρθρωσή του εξακολουθεί να είναι προβληματική, ενώ το στελεχιακό δυναμικό του δεν είναι κατάλληλα τοποθετημένο και δεν έχει τα αναγκαία κίνητρα για καλύτερη απόδοση όσον αφορά στην προσφορά υψηλής ποιότητας υπηρεσιών. Όμως, ενώ η αποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης είναι πολύ χαμηλή, το κόστος της τείνει να αυξάνεται διαρκώς ενώ οι πολίτες και οι επιχειρήσεις έχουν την αίσθηση της ανεπαρκούς απόδοσης και χαμηλής εξυπηρέτησης. Στο διάγραμμα 1 που ακολουθεί, παρουσιάζεται ο βαθμός ανεξαρτησίας του δημοσίου τομέα από τις πολιτικές παρεμβάσεις. Όπως μπορούμε να δούμε χώρες όπως η Φιλανδία και η Ολλανδία έχουν μεγάλη ανεξαρτησία, ενώ η Πολωνία και η Ιταλία έχουν την μικρότερη ανεξαρτησία και ακολουθεί η Ελλάδα.

Σχήμα 1.4 Βαθμός ανεξαρτησίας δημοσίου τομέα από πολιτικές

παρεμβάσεις.

Πηγή : Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, 2007, “Regulatory Reform in Greece” Τράπεζα της Ελλάδος.

Η γραφειοκρατία αποτελεί πηγή μεγάλων καθυστερήσεων, κόστους και αβεβαιότητας για τις επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ (2008) το κόστος της γραφειοκρατίας στην Ελλάδα μπορεί να ευθύνεται για την απώλεια τουλάχιστον μιας εκατοστιαίας μονάδας ετησίως από τον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας.

Όσον αφορά στα γραφειοκρατικά και άλλα εμπόδια για την ίδρυση μιας επιχείρησης, από την μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας προκύπτουν τα ακόλουθα (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, 2001):

- Αριθμός διαδικασιών: Στην Ελλάδα απαιτούνται 15 διαδικασίες, περισσότερες από κάθε άλλη χώρα που εξετάζεται. Σε ορισμένες χώρες εκτιμάται ότι δύο διαδικασίες είναι αρκετές για την ίδρυση μιας επιχείρησης. Οι χώρες του ΟΟΣΑ απαιτούν κατά μέσο όρο 6 διαδικασίες
- Χρόνος σε ημέρες: Η έναρξη της λειτουργίας μιας επιχείρησης απαιτεί προεργασία 2 ημερών μόνο στην Αυστραλία και 27 ημερών στις πλούσιες χώρες κατά μέσο όρο. Στην Ελλάδα απαιτούνται 38 μέρες.
- Κόστος: Το κόστος ίδρυσης μιας επιχείρησης στην Ελλάδα ανέρχεται στο 126% του κατά κεφαλήν εισοδήματος, ενώ σε ορισμένες χώρες το απαιτούμενο ελάχιστο καταβληθέν κεφάλαιο είναι μηδέν.

Ο προσδιορισμός των σημαντικότερων αιτιών της γραφειοκρατίας είναι:

- Όσο μεγαλύτερη είναι η παρέμβαση του κράτους στην οικονομία και στην κοινωνία τόσο περισσότερο τείνει να διογκώνεται και η γραφειοκρατία. Στην Ελλάδα, το κράτος τείνει να θεωρείται ως υπεύθυνο για ένα

εξαιρετικά ευρύ φάσμα θεμάτων, και όχι μόνο για εκείνα που του αρμόζουν και σε σχέση με τα οποία μπορεί να αναλάβει αποτελεσματική δράση.

- Η Ελλάδα στηρίζεται στην ανάπτυξη του τουρισμού, πράγμα που συνεπάγεται μεγάλη ευαισθησία για την προστασία του περιβάλλοντος και την δυνατότητα ή σκοπιμότητα της εγκατάστασης παραγωγικών επιχειρήσεων σε πολλές περιοχές της χώρας. Επίσης σχεδόν η μισή έκταση της χώρας έχει χαρακτηριστεί για διάφορους λόγους ως παραμεθόρια περιοχή στην οποία απαιτούνται πρόσθετες γραφειοκρατικές διαδικασίες για την λήψη αδειών εγκατάστασης.
- Ο κατακερματισμός της παραγωγής σε ΜΜΕ και ΠΜΕ συνεπάγεται αυξημένες ανάγκες σε γραφειοκρατία. Επίσης η σοβαρή έκταση της ατιμωρησίας από την μη εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων των πολιτών έχει οδηγήσει στην συσσώρευση πολλών εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων με το Δημόσιο.
- Σημειώνεται ότι η τοπική αυτοδιοίκηση, με τις αποφάσεις της και τις παρεμβάσεις της επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την επιχειρηματική δραστηριότητα. Από την μέχρι σήμερα εμπειρία προκύπτει ότι σε πολλές περιπτώσεις, η τοπική αυτοδιοίκηση προβάλλει αναίτια εμπόδια στην λειτουργία των επιχειρήσεων και επηρεάζει αρνητικά την ανταγωνιστικότητά τους.

Η Ελλάδα παρότι έχει κάνει σημαντικά βήματα τα τελευταία χρόνια προς τη σωστή κατεύθυνση, πρέπει και μπορεί να συμμετέχει περαιτέρω ανταγωνιστικά στην παγκόσμια οικονομία, υιοθετώντας μια επενδυτική πολιτική προσέλκυσης διεθνών επενδυτικών κεφαλαίων, εκμεταλλευόμενη τη θέση της ως μέλους της ΕΕ και ως περιφερειακής οικονομικής δύναμης της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

1.3 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ

1.3.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι εταιρίες των ανεπτυγμένων χωρών εστιάζουν στην επέκταση τους σε διεθνές επίπεδο, προκειμένου να αυξήσουν τόσο τον τζίρο όσο και τα κέρδη τους. Η μέθοδος που επιλέγουν οι μεγάλες εταιρίες για την επέκταση των δραστηριοτήτων τους σε νέες αγορές εξαρτάται από ένα σύνολο παραγόντων όπως το επιχειρηματικό και επενδυτικό περιβάλλον της χώρας υποδοχής, τυχόν υπάρχοντα επενδυτικά κίνητρα, ο επιχειρηματικός κίνδυνος, το περιθώριο κέρδους, το κόστος εργασίας, η γενική στρατηγική της επιχείρησης, η προσδοκώμενη απόδοση κεφαλαίου (Καζάκος, 2008).

Καμία χώρα δεν μπορεί να αγνοήσει τα ξένα κεφάλαια που διακινούνται από 65.000 πολυεθνικές εταιρείες οι οποίες διαθέτουν 850.000 θυγατρικές διασκορπισμένες σε ολόκληρο τον πλανήτη, πραγματοποιούν πωλήσεις ύψους 19.000 δισ. δολαρίων (ποσό υπερδιπλάσιο των παγκοσμίων εξαγωγών) και απασχολούν περισσότερους από 54.000.000 εργαζομένους. Η επέκταση των πολυεθνικών εταιρειών στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας είναι δεδομένη και μάλιστα ραγδαία επιταχυνόμενη (Χαρδουβέλης, 2008).

Οι στρατηγικές επέκτασης που συνήθως υιοθετούνται και εφαρμόζονται από τους μεγάλους επιχειρηματικούς ομίλους που επιθυμούν να διεθνοποιηθούν και να εισέλθουν στην Ελλάδα είναι: α) εξαγωγές (άμεσες και έμμεσες), β) συμφωνίες παραγωγής, γ) συμφωνίες παραχώρησης δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, δ) συμφωνίες δικαιώρησης ε) συμβόλαια διοίκησης στ) συμφωνίες κατασκευής έργων ζ) Ξένες άμεσες Επενδύσεις.

Η επιλογή μίας εκ των παραπάνω στρατηγικών διεθνοποίησης των επιχειρηματικών μονάδων προσδιορίζεται, εκτός των άλλων, και από την ανάγκη αυξημένης παρακολούθησης της επένδυσης καθώς και από αυξημένη επενδυτική εμπειρία. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι καθεμιά

από τις παραπάνω στρατηγικές απαιτεί διαφορετικό βαθμό εμπειρίας και ελέγχου. Οι ξένες άμεσες επενδύσεις λόγω της υψηλού βαθμού δέσμευσης κεφαλαίων και της ανάγκης σημαντικής πληροφόρησης πριν την ενεργοποίησή τους, προαπαιτούν σημαντική επιχειρηματική γνώση και εμπειρία.

Η αναγνώριση του σημαντικού ρόλου των ροών ιδιωτικού κεφαλαίου και ειδικότερα των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (ΞΑΕ) στην αναπτυξιακή διαδικασία μιας οικονομίας, έχει επηρεάσει τη στάση των περισσότερων χωρών για υιοθέτηση φιλελεύθερων πολιτικών προκειμένου αφενός να προσελκύσουν νέες επενδύσεις, αφετέρου να ενισχύουν την εξωστρέφεια των εγχώριων επιχειρήσεων. Αυτή η πολιτική συνδέεται με τις προσδοκίες για διάχυση πολλών πλεονεκτημάτων σε διάφορους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας, αφού συντελούν στην οικονομική ανάπτυξη, στην αύξηση της απασχόλησης, της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας αλλά και διάχυσης τεχνογνωσίας και γνώσης, των εξαγωγών, των φορολογικών εσόδων, βελτίωση της εγχώριας επιχειρηματικότητας, μεταφορά των καινοτομιών και της νέας τεχνολογίας αλλά και μοντέλων διοίκησης, λογιστικών προτύπων και νομικής παράδοσης. Για κάθε χώρα και πολύ περισσότερο για την Ελλάδα που είναι μια μικρή χώρα και συνεπώς μια μικρή αγορά οι Ξένες άμεσες Επενδύσεις (ΞΑΕ) τόσο στο εσωτερικό (εισροές ΞΑΕ) όσο και στο εξωτερικό (εκροές ΞΑΕ) αποτελούν αποφασιστικό παράγοντα ανάπτυξης και προόδου της ελληνικής οικονομίας.

Οι βασικές στρατηγικές των ΞΑΕ στην Ελλάδα είναι ή Αναζήτηση και εκμετάλλευση νέων αγορών η επενδύουσα εταιρεία ενδιαφέρεται να αποκτήσει παρουσία στην αγορά ή και στις γειτονικές αυτής, επομένως το μέγεθος αυτών των αγορών παίζει καθοριστικό ρόλο. Αυτή είναι και η πλέον συνήθης στρατηγική, ή Βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εταιρείας (: εν προκείμενο, βαρύνουσα σημασία έχει η ύπαρξη υποδομών (επικοινωνίες, συγκοινωνίες, τεχνολογία) ανεξαρτήτως του μεγέθους της αγοράς, ή Αξιοποίηση φυσικών πόρων: η σημασία των επενδύσεων αυτών έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια ή Επίτευξη στρατηγικών

συμμαχιών: η αποτελεσματικότητα της εταιρείας μπορεί να ενισχυθεί και με την αξιοποίηση της τεχνογνωσίας και του δικτύου διανομής μιας εγχώριας εταιρείας, μέσω σύναψης συνεργασίας με αυτήν. Τα κριτήρια ανάληψης ΞΑΕ στην Ελλάδα είναι (Σαλαβόπουλος, 2008):

1. Εξωστρέφεια εγχώριας οικονομίας
2. Πολιτική σταθερότητα. Είναι σημαντική για κάθε είδους επένδυση
3. Επενδυτικό περιβάλλον/επενδυτικά κίνητρα
4. Η διαμόρφωση φιλικού για τους επενδυτές περιβάλλοντος και αντίστοιχης κουλτούρας της εγχώριας κοινωνίας αλλά και η ύπαρξη τυχόν ευνοϊκού νομοθετικού πλαισίου
5. Απελευθέρωση αγορών, Η απελευθέρωση αγορών και κλάδων αυξάνει τις πιθανότητες και δυνατότητες συμμετοχής των ξένων επενδυτών σε αυτές με ελκυστικούς όρους και χωρίς παρεμβάσεις ή Ιδιωτικοποιήσεις
6. Δίνουν τη δυνατότητα εξαγορών ή συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο μεγάλων εταιριών και οργανισμών υπό κρατικό έλεγχο που σε πολλές περιπτώσεις λειτουργούσαν μέχρι πρότινος μονοπωλιακά δραστηριοποιούμενες σε κρίσιμους κλάδους της οικονομίας (τηλεπικοινωνίες, τράπεζες, ενέργεια).
7. Η Γεωγραφική θέση της χώρας υποδοχής, Παίξει σημαντικό ρόλο το κατά πόσο δίνει τη δυνατότητα επέκτασης σε γειτονικές ελκυστικές αγορές
8. Το Ανθρώπινο δυναμικό Αφορά στην ποιότητα της εξειδίκευσης, της εκπαίδευσης και των γνώσεων του.
9. Τα Κατάλληλα δίκτυα διανομής, Η εύκολη και γρήγορη διοχέτευση των προϊόντων στον καταναλωτή είναι πολύ σημαντική. Η δημιουργία νέων δικτύων συνεπάγεται επιπλέον κόστος
10. Η Απόδοση του κεφαλαίου. Η προσδοκώμενη απόδοση του κεφαλαίου που πρόκειται να επενδυθεί και το συνακόλουθο περιθώριο κέρδους είναι ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας.

1.3.2 Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η επιχειρηματικότητα είναι παραγωγική και δημιουργεί πλούτο, θέσεις εργασίας και ευημερία στις κοινωνίες που την εκτιμούν και την αναγνωρίζουν (Baumol, 1990). Στην Ελλάδα, το «μικρόβιο» της επιχειρηματικότητας (το «δαιμόνιο» του Έλληνα) είναι αρκετά ανεπτυγμένο για τα διεθνή δεδομένα. Σύμφωνα με πρόσφατη σχετική έρευνα (Total Entrepreneurship Activity Index, Global Entrepreneurship Monitor, GEM) προκύπτουν τα ακόλουθα (Ιωαννίδης, 2004):

Από τα ανωτέρω επιχειρηματικά εγχειρήματα στην Ελλάδα το 16,14% μπορεί να χαρακτηριστεί ως υψηλών δυνατοτήτων, που σημαίνει ότι συμβάλλουν στην επέκταση των αγορών, στη δημιουργία απασχόλησης, στην αύξηση του εξαγωγικού προσανατολισμού της χώρας κ.λ.π. και από αυτή την άποψη οι ελληνικές επιδόσεις συγκριτικά με άλλες χώρες είναι ικανοποιητικές (17^η θέση μεταξύ των 31 χωρών του δείγματος GEM).

Όμως η Ελλάδα φαίνεται να υστερεί συγκριτικά από την άποψη της εταιρικής επιχειρηματικότητας, δηλαδή από την άποψη του βαθμού στον οποίο οι υφιστάμενες, παλαιότερες επιχειρήσεις –σε αντιδιαστολή με τις υπό εκκίνηση και εκείνες που δεν έχουν ακόμη κλείσει 42 μήνες ζωής – προωθούν καινοτομίες (33^η θέση μεταξύ 40 χωρών που καλύφθηκαν από τη σχετική έρευνα το 2002-2003). Αυτό συνδέεται με το γεγονός ότι η εταιρική επιχειρηματικότητα αποτελεί χαρακτηριστικό κυρίως των μεγάλων επιχειρήσεων, ενώ στη χώρα μας επικρατούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Συγκριτικά, υψηλό κόστος της συνολικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα (περίπου 30%) χαρακτηρίζεται ως «επιχειρηματικότητα ανάγκης», και όχι ως «επιχειρηματικότητα ευκαιρίας». Αυτό μπορεί να επηρεάζει αρνητικά το συνολικό δημιουργικό αποτέλεσμα της επιχειρηματικότητας, με την έννοια ότι οι προοπτικές όσων επιχειρούν εξ ανάγκης μπορεί να είναι συγκριτικά περιορισμένες. Τέλος, η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα αποδεικνύεται ότι αποτελεί σε μεγάλο βαθμό ατομική υπόθεση, με μέσο αριθμό ιδιοκτητών μίας νέας επιχείρησης 1,5 άτομα και μέσο αριθμό απασχολουμένων ανά επιχείρηση δύο (2) άτομα.

Η χρηματοδότηση των νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων το 2003 ανήλθε στα € 6 δις. (3,9% του ΑΕΠ), με το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων να προέρχεται από συσσωρευμένη αποταμίευση του ίδιου του επιχειρηματία και του στενού οικογενειακού του περιβάλλοντος. Η παρουσία χρηματοδοτικών οργανισμών (Κεφαλαίων Επιχειρηματικής Συμμετοχής ή venture capital) εξειδικευμένων στην παροχή κεφαλαίων σε ΜΜΕ και ΠΜΕ ήταν σχεδόν παντελής το 2007. Οι Έλληνες επιχειρηματίες είναι κυρίως άνδρες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο που ήδη εργάζονται. Η γυναικεία επιχειρηματικότητα διαμορφώθηκε στο 40% του συνόλου το 2007 (ΟΟΣΑ, 2008).

Η επιχειρηματική προσπάθεια εκκολάπτεται καλύτερα και αποδίδει περισσότερο όταν δραστηριοποιείται σε περιβάλλον που διαθέτει καλό χρηματοδοτικό σύστημα, έργα υποδομής, υπηρεσίες υποστήριξης, πρόσβαση σε ένα ικανό και συνεργάσιμο εργατικό δυναμικό και γραφειοκρατικό σύστημα, που να μην αποθαρρύνει τη δημιουργία ή ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Από τις απόψεις αυτές οι συνθήκες που επικρατούν στη χώρα μας σε σύγκριση με άλλες χώρες υπολείπονται σε μεγάλο βαθμό του επιθυμητού.

Ειδικότερα, σε ότι αφορά στα διοικητικά-γραφειοκρατικά εμπόδια ως προς τη σύσταση νέων επιχειρήσεων η χώρα μας καταλαμβάνει την τελευταία θέση μεταξύ των 25 χωρών μελών της ΕΕ (WEF, 2008), ενώ σύμφωνα με τους δείκτες ευκολίας συστάσεως επιχειρήσεων και ευκολίας άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας η χώρα μας καταλαμβάνει μια από τις τελευταίες θέσεις μεταξύ των 25 χωρών μελών της ΕΕ

Λίγο καλύτερη, αλλά όχι ικανοποιητική, είναι και η εικόνα που προκύπτει για τη χώρα μας σχετικά με δυνατότητα των ελληνικών επιχειρήσεων να προσαρμόζονται στις μεταβολές της αγοράς

Τα αποτελέσματα των ανωτέρω ερευνών σχετικά με τα εμπόδια στην επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα φαίνεται να αντικρούονται σε σημαντικό βαθμό από σχετική μελέτη (ΟΟΣΑ, 2008), στην οποία τα αποτελέσματα προκύπτουν από πραγματικές συγκριτικές μετρήσεις της σημασίας και του

κόστους των γραφειοκρατικών εμποδίων και των ρυθμιστικών παρεμβάσεων στην ανταγωνιστικότητα και όχι μόνο απλές γνώμες εμπειρογνομόνων, όπως συμβαίνει με τις προηγούμενες πηγές (OECD, 2008).

Σύμφωνα με τη μελέτη αυτή, σχετικά με το βαθμό επιβάρυνσης της διαδικασίας ίδρυσης μιας επιχείρησης με γραφειοκρατικά εμπόδια η συγκριτική θέση της χώρας μας ήταν ικανοποιητική και η πρόοδος που σημειώθηκε το 2008 έναντι του 2003 ήταν υπαρκτή. Είναι επίσης σημαντικό ότι, σύμφωνα με την ίδια μελέτη, η Ελλάδα δεν φαίνεται να καταλαμβάνει δυσμενή θέση μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ αναφορικά με α) την «αδιαφάνεια των ρυθμιστικών και γραφειοκρατικών κανόνων που εμποδίζουν την επιχειρηματικότητα» και β) «το σύνολο των γραφειοκρατικών και ρυθμιστικών εμποδίων στην επιχειρηματικότητα».

Συμπερασματικά, σημειώνεται ότι το πρόβλημα της Ελλάδος στον τομέα της επιχειρηματικότητας δεν είναι η δυσκολία ίδρυσης επιχειρήσεων, αλλά η σχετική αδυναμία που παρατηρείται στον τομέα της διαχρονικής ανάπτυξης της ελληνικής επιχείρησης και της μετάβασής της από την μικρή ή μικρομεσαία «οικογενειακή επιχείρηση» στην επιχείρηση με «επαγγελματικό management».

1.4 ΑΙΤΙΕΣ ΥΦΕΣΗΣ

Στη παρούσα ενότητα έχοντας ήδη αναλύσει διεξοδικά στο 1.1 τις αιτίες της ύφεσης σε παγκόσμια κλίμακα θα δοθούν κάποια στοιχεία στη παρούσα ενότητα για την Ελλάδα, ενώ θα γίνει και μια ανάλυση του Κευνσιανού σε σχέση με την ανάπτυξη του και τις εφαρμογές του στην κρίση

Συγκεκριμένα ο πληθωρισμός αποτέλεσε πρόβλημα για το πρώτο εξάμηνο του 2008. Οι επιχειρήσεις άντεχαν στην οικονομική ύφεση όσο έβρισκαν κεφάλαια από την αγορά και όσο οι τράπεζες έδιναν δάνεια.

Παρακάτω αναλύονται με βάση και στοιχεία που αποκόμισε ο γράφων από μελέτη που έκαναν οι Bryan L Farrell D το 2008 για την McKinsey Company τα αίτια και οι λόγοι δημιουργίας της κρίσης. Συγκεκριμένα αυτά ήταν (Farrell, 2008):

1. Πληθωρισμός-Τιμολογήσεις-Κεφάλαια: Συγκεκριμένα η αρχική αιτία για την αύξηση του πληθωρισμού θεωρήθηκε η αύξηση του πετρελαίου, όταν το βαρέλι σταθεροποιήθηκε κάτω από τα 100\$ αυτή η άποψη πέρασε σε δεύτερη μοίρα. Η δεύτερη και πιο πρόσφατη αιτία θεωρήθηκε η αύξηση του πληθωρισμού σε αγορές όπως η Κίνα και η Ινδία. Τέλος οι περισσότερες μεγάλες επιχειρήσεις ως αντίδοτο στο πληθωρισμό αποφάσισαν να εφαρμόσουν μια ανοδική στρατηγική τιμολόγησης, αυξάνοντας τις τιμές των προϊόντων τους.
2. Μείωση προσλήψεων Αύξηση παραγωγής: Μέσα σε διάστημα έξι μηνών παρατηρήθηκαν ραγδαίες μειώσεις προσωπικού, ως απόρροια της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης των εταιρειών και ως πιθανή λύση μείωσης εξόδων. Συγκεκριμένα στις βιομηχανίες και στις οικονομικές υπηρεσίες, παρατηρήθηκαν περισσότερες περικοπές στο προσωπικό. Οι επιχειρήσεις που παράγουν ενέργεια, αντίθετα δε παρουσίασαν αυξημένη μείωση προσωπικού.

Σ' όλες τις βιομηχανίες εμφανίστηκαν δράσεις αύξησης της παραγωγικής τους ικανότητας όπως δράσεις σε Διεθνές Επίπεδο. Συγκεκριμένα η κρίση δημιούργησε μια ευρύτερη ανησυχία στις τάξεις των βιομηχανιών. Η έρευνα έδειξε ότι:

1. Το 78% των ερωτώμενων της έρευνας φοβόταν για τη δράση που ήδη είχε αναπτύξει σε διεθνές επίπεδο.
2. Το 94% δεν έδειξε ανησυχία για δράσεις που ανέπτυξε στην Ασία, μια και η συγκεκριμένη ήπειρος, δείχνει να είναι λιγότερο επηρεαζόμενη από τη κρίση.

Οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό προσπάθησαν να περικόψουν έξοδα από τη κατανάλωση ενέργειας στα γραφεία και στα

μηχανήματα τους.

Το Φθινόπωρο του 2008 οι διεθνείς αγορές παρουσίασαν μια ευρύτερη δυσλειτουργία. Συγκεκριμένα οι μεγάλες επιχειρήσεις επιδίωξαν τη πλήρη διεθνοποίηση, τα οικονομικά συστήματα κατέρρευσαν, οι μεγάλες τράπεζες επενδύσεων μεταμορφώθηκαν, Οι τιμές του πετρελαίου αυξήθηκαν και άλλα πολύτιμα αγαθά παρουσίασαν ανατιμήσεις (Wright, 2008).

Οι τιμές των ακινήτων σε Ισπανία, Μεγάλη Βρετανία, Αμερική παρουσίασαν πτωτικές τάσεις. Μεγάλες Επιχειρήσεις παρουσίασαν στους ισολογισμούς μεγάλα ελλείμματα, ενώ συγχρόνως είχαμε μεγάλη πτώση του εμπορίου. Οι μόνες δράσεις που παρουσίασαν σταθερότητα οι οποίες όμως αποτελούν παράγοντα πιέσεις για τις παγκόσμιες οικονομίες ήταν η τρομοκρατία, οι παγκόσμιες κλιματικές αλλαγές και οι πόλεμοι.

Συγκεκριμένα όλες οι παραπάνω αρνητικές δράσεις, αποτέλεσαν απόρροια της επεκτατικής και επιθετικής πολιτικής των Αμερικανών και από τη κυβέρνηση Κλίντον και από τη κυβέρνηση Μπούς. Η προσπάθεια για ενίσχυση της πολεμικής βιομηχανίας, οδήγησε σε μια παγκόσμια αναταραχή, η οποία εξουθένωσε ειδικά τις φτωχές χώρες και οδήγησε σε μια ευρύτερη οικονομική ύφεση.

Ως δράσεις αναστροφής της υφιστάμενης κατάστασης θεωρήθηκαν οι ακόλουθες:

1. Αλλαγές στη στρατηγική των επιχειρήσεων με βάση τις πιέσεις του περιβάλλοντος.
2. Στήριξη οικονομιών από τις κυβερνήσεις.
3. Στήριξη των μεγάλων βιομηχανιών-Για παράδειγμα οι ΗΠΑ ενίσχυσαν τις αυτοκινητοβιομηχανίες.
4. Οι μεγάλες επιχειρήσεις προσπάθησαν να γίνουν πιο ευέλικτες, πιο δραστικές και πιο ανταγωνιστικές.

Ως παράδειγμα προς μίμηση: Αποτέλεσε η στρατηγική του Rockefeller ο οποίος ενίσχυσε τη θέση του στη κρίση του 1870 με τις καινοτομίες τεχνολογικές δράσεις, οι οποίες υπερκέρασαν τους ανταγωνιστές του

1.4.1 ΚΕΥΝΣΙΑΝΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Στη παρούσα ενότητα θα μελετηθεί το κευνσιανό μοντέλο, το οποίο αποτελεί ένα περιεκτικό υπόδειγμα για το σύνολο της οικονομίας. Αυτή η «νεοκλασική σύνθεση» όπως αναφέρεται ενσωματώνει και το νεοκλασικό μοντέλο της αγοράς εργασίας, τη συνάρτηση της παραγωγής και το μοντέλο IS/LM ως τον τομέα ζήτησης της οικονομίας. Η γραφική του απεικόνιση έχει ως εξής: Το (Κ.Ι).

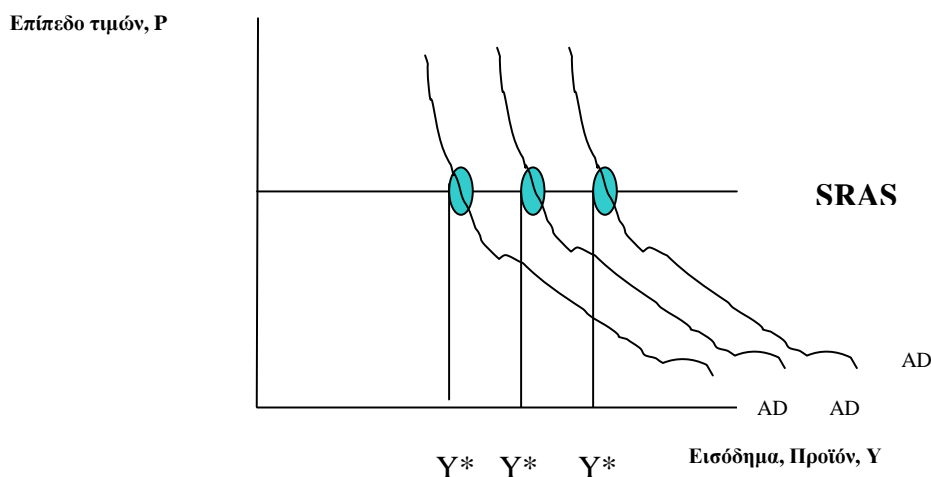
Το σημείο τομής των καμπύλων της ζήτησης και προσφοράς προσδιορίζουν την πλήρη απασχόληση N^* καθώς και το πραγματικό ωρομίσθιο της ισορροπίας $(w/P)^*$. Το τριτατημόριο II δείχνει τη συνάρτηση παραγωγής (Κ.2). Το τριτατημόριο IV, είναι το μοντέλο IS/LM από τη προηγούμενη παράγραφο. Το τριτατημόριο V αντιστοιχεί στην (Κ.5). Σε αντιστοιχία με το τεταρτημόριο του κλασσικού μοντέλου, δείχνει πως εντοπίζεται το ονομαστικό ωρομίσθιο w^* . Πρόκειται για την αγορά εμπορευμάτων και όπου συνάγεται το επίπεδο τιμών της ισορροπίας P^* . Παρακάτω βάση του συγκεκριμένου μοντέλου θα αξιολογηθεί η παρούσα ύφεση της παγκόσμιας οικονομίας.

Η Μεγάλη ύφεση έδωσε το έναυσμα στους οικονομολόγους να μελετήσουν τις εφαρμογές της Κλασσικής Οικονομικής Θεωρίας. Οι οικονομολόγοι θεώρησαν ότι η εφαρμογή ενός νέου υποδείγματος πιθανόν θα μπορούσε να βοηθήσει σε μια έντονη πτώση των οικονομικών δραστηριοτήτων ενώ προτείνει εκ νέου κυβερνητικές πολιτικές προκειμένου να ανακουφιστεί η οικονομία.

Ο Maynard Keynes το 1936 εισήγαγε στο πλαίσιο αυτό μια νέα θεωρία με τίτλο «Γενική Θεωρία της Απασχόλησης του Επιτοκίου και του Χρήματος». Ο Keynes στη θεωρία του υποστήριξε ότι η χαμηλή Συνολική Ζήτηση είναι υπεύθυνη για το χαμηλό εισόδημα και την υψηλή ανεργία που χαρακτηρίζει συγκεκριμένες περιόδους οικονομικής ύφεσης όπως η σημερινή.

Ο Κευνσιανισμός έχει διαφορετικές οπτικές η βασική του όμως είναι

το μεταβλητό της κυκλοφορίας του χρήματος και οι άκαμπτες τιμές που απορρέουν από την άποψη ότι τα προβλήματα βασίζονται κυρίως στις αυστηρές υποθέσεις της σταθερής κυκλοφορίας χρήματος και ευέλικτων μισθών και τιμών. Το παρακάτω υπόδειγμα το οποίο καλείται υπόδειγμα IS-LM, είναι η βασική ερμηνεία της εργασίας του Keynes

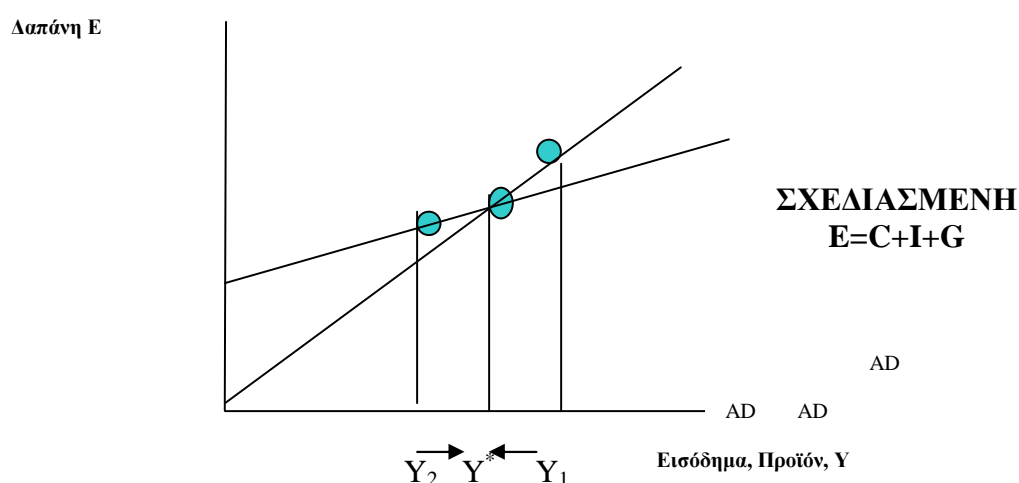
Σχήμα 1.5- Κεϋνσιανό μοντέλο

Η Καμπύλη IS (Investing saving) απεικονίζει τους συνδυασμούς επιτοκίου και εισοδήματος για τους οποίους υπάρχει ισορροπία στην αγορά αγαθών και υπηρεσιών. Η καμπύλη LM απεικονίζει τους συνδυασμούς επιτοκίου και εισοδήματος για τους οποίους υπάρχει ισορροπία στην αγορά χρήματος.

Με βάση τη θεωρία του Keynes, ύφεση και η κρίση που βιώνει σήμερα η οικονομία σχετίζεται με τη μείωση των δαπανών. Μια και κατά τον Keynes, όταν οι περισσότεροι άνθρωποι επιθυμούν να δαπανήσουν, τόσο περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες οι επιχειρήσεις μπορούν να πουλήσουν. Όσο πουλάνε τόσο περισσότερο προϊόν παράγουν και τόσους περισσότερους εργάτες προσλαμβάνουν. Κατά τη περίοδο των υφέσεων το πρόβλημα ήταν η μείωση των δαπανών, πράγμα που σήμερα αναγκάζει τις εταιρίες να μειώνουν τη παραγωγή και να προβαίνουν σε απολύσεις.

Τα προηγούμενα χρόνια η ανάπτυξη ειδικά στην Ελλάδα ήταν

πλασματική, συγκεκριμένα οι δαπάνες ήταν αυξημένες όχι με χρήματα που είχαν οι καταναλωτές αλλά με δάνεια που έπαιρναν, με αποτέλεσμα σήμερα να προσπαθούν να ξοφλήσουν τα δάνεια μειώνοντας στο 0 τη κατανάλωση τους. Η ουσία του μοντέλου του Keynes ενέχει μια άριστη σχέση μεταξύ της πραγματικής δαπάνης (Y) και της σχεδιασμένης (E), τα προηγούμενα χρόνια οι καταναλωτές δαπανούσαν περισσότερο από ότι πραγματικά μπορούσαν.

Σχήμα 1.5- Κεϋνσιανό μοντέλο

1.5 ΑΕΠ ΚΑΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΦΕΣΗ

Ο ρυθμός μεγέθυνσης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ αποτελεί, σύμφωνα με τα καθιερωμένα πρότυπα, τον καλύτερο δείκτη οικονομικής μεγέθυνσης μιας οικονομίας. Πρέπει να τονιστεί ότι πολλοί άλλοι οικονομικοί δείκτες έχουν προταθεί για την προσέγγιση της οικονομικής ευημερίας, όπως η μεταβολή της κατά κεφαλήν κατανάλωσης ή του διαθέσιμου εισοδήματος. Και αυτά τα μεγέθη όμως εξαρτώνται απευθείας από το κατά κεφαλήν εισόδημα. Επίσης, έχει τονιστεί ότι ο ρυθμός μεταβολής του κατά κεφαλήν

ΑΕΠ δε λαμβάνει υπόψη μια σειρά από παράγοντες που καθορίζουν την ποιότητα ζωής, όπως το περιβάλλον, το αναμενόμενο όριο επιβίωσης, κλπ. Όλα αυτά τα μέτρα είναι πολύ σημαντικά, αλλά συνήθως λειτουργούν συμπληρωματικά ως προς το εισόδημα όσον αφορά το επίπεδο διαβίωσης. Δεδομένου επίσης ότι πολλά από αυτά τα μεγέθη καθορίζονται με εξωοικονομικά -και συχνά αυθαίρετα- κριτήρια, το ενδιαφέρον θα επικεντρωθεί κυρίως στη μελέτη του κατά κεφαλήν εισοδήματος. Οι ρυθμοί μεταβολής του ΑΕΠ είναι, σε απόλυτα νούμερα, μικρά μεγέθη: για παράδειγμα, στις περισσότερες οικονομίες ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του κατά κεφαλήν εισοδήματος δεν ξεπερνά το επίπεδο του 2% με 3%. Γιατί λοιπόν έχουν τόση σημασία ορισμένα δέκατα της μονάδας για την οικονομία; Η απάντηση γίνεται ξεκάθαρη εάν υπολογιστεί κάθε πότε διπλασιάζεται το εισόδημα, κάτι που εξαρτάται από το ρυθμό μεγέθυνσης της οικονομίας. Έτσι, με ετήσιο ρυθμό μεγέθυνσης 3%, το εισόδημα διπλασιάζεται περίπου κάθε 23 χρόνια, ενώ με ρυθμό 2% το εισόδημα διπλασιάζεται περίπου κάθε 35 χρόνια. Με ρυθμό μεγέθυνσης 1% όμως, το εισόδημα διπλασιάζεται περίπου κάθε 70 χρόνια. Οι διαφορές αυτές είναι συντριπτικές: οι κάτοικοι μιας οικονομίας μπορούν να διπλασιάσουν το εισόδημά τους ακόμα και μέσα στην ίδια γενιά με ρυθμούς 3% ή 2%, ενώ με ρυθμό 1% θα πρέπει να περιμένουν μετά από δύο γενεές για την ίδια αύξηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^Ο ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΥΦΕΣΗΣ

2.1 ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΤΥΠΟ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΥΣ

Σύμφωνα με το οικονομικό παρατηρητήριο το 2012 η οικονομική ύφεση που ξεκίνησε το 2008, σε παγκόσμιο επίπεδο προκάλεσε τεράστια προβλήματα, τόσο στις αναπτυσσόμενες όσο και στις αναπτυγμένες κοινωνίες. Η ανεργία, η φτώχεια και η κοινωνική εξαθλίωση τμημάτων του πληθυσμού έχει ανυπολόγιστες συνέπειες για τους πολίτες, σε σχέση με την υγεία, τη διατροφή, τη στέγη και την εκπαίδευση.

Εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης, όλα τα δικαιώματα των πολιτών πλήττονται. Κατά τη διάρκεια μεγάλης οικονομικής ύφεσης, οι γυναίκες και τα παιδιά είναι τα μεγαλύτερα θύματα. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, το ποσοστό θνησιμότητας για παιδιά κάτω των πέντε ετών αυξάνεται, όπως και το ποσοστό των παιδιών που εργάζονται σε επικίνδυνες εργασίες, ενώ το ποσοστό των παιδιών που πηγαίνουν στο σχολείο μειώνεται δραματικά (Παρατηρητήριο, 2009).

Η αύξηση της τιμής των τροφίμων εξαιτίας της ύφεσης διευρύνει τη φτώχεια σε όλο και μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού, με αποτέλεσμα τη μείωση των δημόσιων πόρων.

Στις αναπτυγμένες δημοκρατίες, ιδίως σε εκείνες που επλήγησαν περισσότερο από την κρίση τα τελευταία τέσσερα χρόνια, τα ανθρωπιστικά προβλήματα είναι εξίσου σημαντικά. Οι κοινωνικές ανισότητες αυξάνονται με επιταχυνόμενους ρυθμούς, εξαιτίας της ανεργίας, ενώ εκατομμύρια ενήλικες και παιδιά αντιμετωπίζουν το φάσμα του κοινωνικού αποκλεισμού.

Τα φαινόμενα του ρατσισμού και της ξενοφοβίας εντείνονται, με αποτέλεσμα ακροδεξιές πολιτικές δυνάμεις να έρχονται στο προσκήνιο και να επηρεάζουν μεγάλα τμήματα των πολιτών.

Σύμφωνα με τον Σπύρου Π το 2009, στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία, στην Ελλάδα, η οποία πλήττεται από την ύφεση περισσότερο από τις άλλες δυτικές χώρες, τα προβλήματα που προκύπτουν για εκατοντάδες χιλιάδες

οικογένειες και, κυρίως, για τα παιδιά είναι τεράστια. Η φτώχεια, η ανεργία, ο κοινωνικός αποκλεισμός και η στέρηση βασικών αγαθών έχει δημιουργήσει συνθήκες απελπισίας, με αποτέλεσμα μια ανθρωπιστική καταστροφή που εκτυλίσσεται μπροστά στα μάτια όλων μας καθημερινά (Σπύρου, 2009).

Σύμφωνα με την Κογκίδου το 2012 στην ανεξάρτητη ιστοσελίδα *tnxs* , «το κοινωνικό κράτος έχει αποσυντεθεί και η κοινωνική αλληλεγγύη, όπως οφείλει να εκφράζεται από το δημοκρατικό κοινωνικό κράτος, δοκιμάζεται. Τα ανθρώπινα δικαιώματα, ειδικά των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, παραβιάζοντας με πολλαπλούς τρόπους και η κοινωνική συνοχή απειλείται» (Κογκίδου, 2012).

Μπροστά στη δοκιμασία εκατομμυρίων πολιτών, των οικογενειών και των παιδιών τους, η δημοκρατική κοινωνία οφείλει να αντιδράσει και να διασφαλίσει τα ελάχιστα που απαιτούνται από μια αξιοπρεπή διαβίωσή τους. Προπαντός, οφείλει να δραστηριοποιηθεί για να διασφαλίσει το δικαίωμα στην εκπαίδευση και την παιδεία των δεκάδων χιλιάδων παιδιών που είναι τα μεγαλύτερα θύματα της συντελευμένης κοινωνικής καταστροφής. Αυτής που ζούμε κι αυτής που επέρχεται, ακόμα δριμύτερη.

Τα κράτη καλούνται να κατανεύμουν δίκαια τα βάρη της κρίσης και να προστατεύσει τη νέα γενιά από τις δραματικές συνθήκες στις οποίες έχει περιέλθει. Η διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών και της νέας γενιάς και πρωτίτως η εκπαίδευσή τους σε συνθήκες που να επιβεβαιώνουν τον ανθρωπιστικό χαρακτήρα της δημοκρατίας είναι επιτακτική ανάγκη. Οι παραπάνω θέσεις παρατέθηκαν αρχικά προκειμένου να δείξουν την ουσία της κρίσης, δηλαδή των πως έχει επηρεάσει παγκοσμίως τα κράτη και συγκεκριμένα αυτά που βρίσκονται σε πλήρη ύφεση όπως η Ελλάδα.

Παρακάτω θα γίνει μια παράθεση διαφόρων θέσεων σε σχέση με την οικονομική ύφεση μέσα από το τύπο. Συγκεκριμένα η κάθε εφημερίδα ανάλογα και με τις πολιτικές τις απόψεις και θέσεις ακολουθούσε και ακολουθεί μια διαφορετική άλλοτε πιο διαλλακτική και άλλοτε πιο σκληρή θέση έναντι στην οικονομική ύφεση. Ο αδέσμευτος τύπος επέλεξε να

εστιάζει σε σχέση με την οικονομική ύφεση κυρίως στο τρόπο με τον οποίο αντιμετώπιστηκε από την ελληνική κυβέρνηση και συγκεκριμένα από τον Έλληνα πρωθυπουργό. Τα περισσότερα θέματα του εστιάστηκαν σε αυτό το πεδίο σε σχέση με την οικονομική ύφεση.

Η δημοκρατία σε σχέση με την οικονομική ύφεση έδωσε μεγαλύτερη βαρύτητα στα μέτρα που πάρθηκαν κατά την εξέλιξη της με αποτέλεσμα να οδηγηθεί η χώρα στο τέλμα που βρίσκεται σήμερα. Ως παράδειγμα μπορεί να τεθεί πρόσφατο δημοσίευμα που έγραφε ότι: *«Έρχεται καταιγίδα μέτρων που θα πλήξει μισθούς και συντάξεις, θα αποσάθρωση τις εργασιακές σχέσεις, θα φτωχύνει περαιτέρω εκατομμύρια Έλληνες με αβέβαιες προοπτικές και χωρίς τίποτα να διασφαλίζει ότι σύντομα δεν θα υπάρξει και νέα δέσμη μέτρων».*

Το Έθνος εστίασε στην ίδια θεματολογία με τη Δημοκρατία, δίνοντας βαρύτητα και σε άλλες θεματικές σχετικά με ατοπήματα που έγιναν είτε στον ιδιωτικό είτε στο δημόσιο τομέα, με αποτέλεσμα να υπάρξει η οικονομική ύφεση. Συγκεκριμένα ως παράδειγμα μπορεί να δοθεί το άρθρο που δημοσιεύτηκε στις 12-9-2012 στην εφημερίδα το Έθνος το οποίο ανέφερε ότι: *«Η οικονομική κρίση και η αγχώδης προσπάθεια για την εξοικονόμηση πόρων έφεραν στην επιφάνεια μια σκανδαλώδη διάταξη, από την οποία επωφελούνταν άνω των 1.000 συνδικαλιστών».* Στο ίδιο μοτίβο κινήθηκε και ο Ελεύθερος τύπος ο οποίος άλλοτε υποστηρίζοντας και άλλοτε όχι το κυβερνητικό έργο σε σχέση με την ύφεση δεν εστίασε στις επιπτώσεις της αλλά στα μέτρα αντιμετώπισης, που πάρθηκαν κατά καιρούς. Η εφημερίδα ασχολήθηκε κυρίως με τις κατευθύνσεις της Τρόικας, με τα μέτρα που πάρθηκαν από τα διάφορα κόμματα και τέλος με τις πιέσεις που ασκήθηκαν στους Έλληνες πολίτες.

Η Αυγή για την ύφεση έγραψε μέσα από τα φύλλα της ότι η εμβάθυνση της κρίσης και της ύφεσης τα προσεχή έτη θα είναι δεδομένη ενώ δεδομένη θα είναι και η πιθανή αποτυχία του μνημονιακού προγράμματος το οποίο δεν θα μπορέσει να αποφέρει λύσεις στην ύφεση με βάση τα μέτρα που εφαρμόζονται.

Γενικότερα το σύνολο του τύπου αναφέρθηκε στο πως ευρύτερα τα μέτρα που πάρθηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο εξαθλίωσαν τις κατώτερες τάξεις ενώ συγχρόνως πως οδήγησαν τελικά στη παγκόσμια ύφεση. Στο σύνολο τους οι εφημερίδες έδωσαν μια αρνητική εικόνα για τη θέση των τραπεζών αλλά και για την ευρύτερη θέση των κυβερνήσεων στην έξαρση της ύφεσης. Η ύφεση συνδέθηκε και με άλλα θέματα που αποτέλεσαν το βασικό λόγο έξαρση της όπως το χρηματιστήριο, η ανάπτυξη της Κίνας η οποία λόγω των χαμηλών τιμών έχει επηρεάσει το διεθνές εμπόριο, τη διαφθορά στο πολιτικό κόσμο κ.λ.π.

2.2 ΤΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ ΕΧΕΙ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ

Σε σχέση με τη χρηματοδότηση και τη λειτουργία των επιχειρήσεων, θα προσπαθήσουμε στη παρούσα ενότητα να δούμε τις δράσεις που έγιναν αλλά και που γίνονται προκειμένου να χαλιναγωγηθεί η κατάσταση και να μπουν κάποιοι περιορισμοί. Συγκεκριμένα οι τράπεζες και οι κυβερνήσεις αντιμετώπισαν τη κρίση μέσα από εγγυημένα δάνεια σ' επιχειρήσεις. Η κρίση του 2008 επέφερε μεγάλο χτύπημα στο καλά δουλεμένο σύστημα που αναφερόταν στη διεθνοποίηση της παγκόσμιας αγοράς και ήταν απόρροια του Bretton Woods (Lyhus, 2008).

Η κρίση χτύπησε όλες τις Ευρωπαϊκές Οικονομίες. Ο λόγος αναφερόταν στο ότι οι τράπεζες έδιναν δάνεια χωρίς πολλές εγγυήσεις με στόχο να εισπράττουν τα μεγάλα επιτόκια. Το αποτέλεσμα ήταν ο υπερδανεισμός και η χρεοκοπία πολλών ειδικά μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Η Αμερικανική Κυβέρνηση έδρασε μέσα από αγορές υποθηκών και εξασφαλίσεις σε δανειζόμενους.

Οι κυβερνήσεις στη προσπάθειά τους ν' ανατρέψουν τη κατάσταση αύξησαν τους φόρους, πράγμα που μπορεί να επέφερε κέρδη στις εθνικές οικονομίες, αλλά οδήγησε στη χρεοκοπία πολλές επιχειρήσεις.

Ο τραπεζικός δανεισμός μείωσε τη καταναλωτική ικανότητα της αγοράς, μείωσε τη δυναμική των τραπεζών οι οποίες δεν εισέπρατταν τους τόκους, μείωσε την εισροή φόρων για τις κυβερνήσεις, οι οποίες δεν

μπορούσαν δεν είχαν πόρους να επενδύσουν στη υγεία, στη παιδεία, στις υποδομές κ.λ.π

Οι επιχειρήσεις επιδίωξαν να βρουν άλλες πηγές δανεισμού με λιγότερο ρίσκο . Αλλάξαν το επιχειρησιακό τους μοντέλο εστιάζοντας σε ποιο ευέλικτη παραγωγική διαδικασία, μειώνοντας τους δανεισμούς, μικραίνοντας το κύκλος ζωής των προϊόντων τους κ.λ.π. Το πρόβλημα όμως ήταν και είναι η ανταγωνιστικότητα μεταξύ των κρατών σ' όλα τα επίπεδα η οποία επιδείνωσε τη κρίση. Ένας βασικός λόγος στη συγκεκριμένη αδυναμία των εταιρειών ήταν η αποτυχία του μοντέλου της παγκοσμιοποίησης αλλά και οι μη σκεπτόμενες αποφάσεις τους σ' όλα τα επίπεδα. Επιπροσθέτως επιβαρυντικές ήταν και οι υψηλές στοχοθετήσεις των επιχειρήσεων οι οποίες οδήγησαν σε πωλήσεις χωρίς αντίκρισμα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα μεγάλα και μη καλυπτόμενα οικονομικά ανοίγματα.

Οι τράπεζες σταματάνε να δίνουν δάνεια και αυξάνουν τα επιτόκια των δανείων που έχουν δώσει. Τα νοικοκυριά δυσκολεύονται να πληρώσουν τις δόσεις των στεγαστικών, των καρτών κτλ. Οι τράπεζες αρχίζουν να κατάσχουν τα σπίτια και τα αυτοκίνητα, και τα νοικοκυριά περιορίζουν την κατανάλωσή τους γιατί δεν έχουν χρήματα. Ταυτόχρονα οι τράπεζες διακόπτουν τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ή τους αυξάνουν τα επιτόκια.

Οι επιχειρήσεις δυσκολεύονται να πληρώσουν και κάνουν απολύσεις. Ταυτόχρονα έχουν μειωθεί οι πωλήσεις τους επειδή τα νοικοκυριά μείωσαν την κατανάλωση. Τα κέρδη τους περιορίζονται και περνάνε σε ζημιές. Αρχίζουν τις απολύσεις και τη μείωση μισθών, ενώ πολλές κλείνουν.

Όσοι χάνουν τη δουλειά τους δεν έχουν εισόδημα για να καταναλώσουν ούτε για να πληρώσουν τα δάνειά τους. Η μείωση της κατανάλωσης συνεχίζεται προκαλώντας νέα κλεισίματα επιχειρήσεων και νέα προβλήματα στις τράπεζες, που συνεχίζουν να περιορίζουν τα δάνεια και ούτω καθ' εξής. Αυτό είναι το πέρασμα της κρίσης από τις τράπεζες στην πραγματική οικονομία και στα νοικοκυριά (Ανδρανόπουλος, 2008).

Από ότι λένε όλοι οι οικονομολόγοι παγκοσμίως κανένας δεν γνωρίζει πού φτάνουν οι ζημιές. Όλα εξαρτώνται πλέον από τις αποφάσεις των ηγετών της Ευρώπης, των ΗΠΑ, της Κίνας και της Ρωσίας. Οι άνθρωποι αυτοί θα πρέπει να αποφασίσουν τι και ποιους θα θυσιάσουν για να σώσουν τις οικονομίες τους. Είναι αποφάσεις δύσκολες και με μεγάλο κόστος για όλους. Οι περισσότεροι πάντως πιστεύουν ότι έχουμε αρκετούς μήνες μπροστά μας ώσπου να αντιληφθούμε το βάθος της κρίσης και να βγάλουμε συμπεράσματα για τη διάρκειά της. Ποιο είναι το πιο αισιόδοξο σενάριο. Το πιο αισιόδοξο σενάριο είναι να αποδώσουν τα μέτρα των κυβερνήσεων και να αποκατασταθεί η ρευστότητα του τραπεζικού συστήματος. Αν αυτό συμβεί, οι τράπεζες θα αρχίσουν να χρηματοδοτούν ξανά την παγκόσμια οικονομία και η ισορροπία θα αποκατασταθεί σχετικά σύντομα.

Το πιο απαισιόδοξο σενάριο είναι να μην αποδώσουν τα μέτρα διότι οι ζημιές θα είναι πολύ μεγαλύτερες από αυτά που μπορούν να δώσουν οι κυβερνήσεις, να συνεχιστεί η κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος, η απαξίωση όλων των αξιών να οδηγήσει σε απώλειες περιουσιών, σε μαζικό κλείσιμο επιχειρήσεων και σε μεγάλα διψήφια ποσοστά ανεργίας. Μια νομισματική κρίση που θα απαξίωνε το χρήμα θα έφερνε την ολοκληρωτική καταστροφή της παγκόσμιας οικονομίας.

Η ελληνική οικονομία είναι μέρος της ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας οικονομίας και ταυτόχρονα είναι ελλειμματική. Η κυβέρνηση δανείζεται κάθε χρόνο δεκάδες δισεκατομμύρια ευρώ (44 εφέτος) για να καλύψει τις ανάγκες του Δημοσίου αλλά και τους τόκους του εξωτερικού μας χρέους, που φτάνει τα 250 δισ. ευρώ. Σε μια περίοδο όπου οι πιστώσεις έχουν σταματήσει, είναι δύσκολο να βρίσκουμε δανεικά. Στο μεταξύ οι ελληνικές τράπεζες επίσης δεν βρίσκουν εύκολα δανεικά από το διεθνές σύστημα και έτσι κόβουν τα δάνεια και δημιουργούν προβλήματα σε όλες τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες δανειολήπτες.

Το υψηλό δημόσιο χρέος και το έλλειμμα των συναλλαγών μας με το εξωτερικό, το οποίο πλησιάζει τα 40 δισ. ευρώ εφέτος, είναι δύο από τα

πολλά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Γενικότερα έχουμε πρόβλημα εσόδων. Η ελληνική οικονομία στηρίζεται κατά 50% στο Δημόσιο (που έχει έλλειμμα και χρέος) και σε τέσσερις βασικούς κλάδους: στις τράπεζες- που έχουν πρόβλημα-, στη ναυτιλία- που έχει καταρρεύσει παγκοσμίως -, στην οικοδομή- που έχει παγώσει και στον τουρισμό- που αναμένεται ότι θα μειωθεί σημαντικά. Όλοι οι άλλοι κλάδοι στηρίζονται σε αυτούς τους τέσσερις και στο Δημόσιο και κανένας αυτή τη στιγμή δεν παράγει έσοδα. Ταυτόχρονα, η φοροδιαφυγή, η διαφθορά και η γραφειοκρατία έχουν καταδικάσει τον δημόσιο τομέα, που δυσκολεύεται να βοηθήσει σε περιόδους κρίσεως.

Ορισμένοι Έλληνες τραπεζίτες πιστεύουν ότι αν αρχίσουν οι κρατικοποιήσεις τραπεζών στην Ευρώπη, θα υπάρξουν κρατικοποιήσεις και στην Ελλάδα. Δεν μπορεί κανείς εξάλλου να φανταστεί ότι η κυβέρνηση θα δώσει επιπλέον χρήματα σε μια τράπεζα που κινδυνεύει χωρίς να πάρει τις μετοχές και τον έλεγχό της. Γιατί ενώ μειώνεται το βασικό επιτόκιο του ευρώ, τα επιτόκια που πληρώνουμε εμείς για τα δάνεια ανεβαίνουν;

Το σύνολο του ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στο Δημόσιο. Και εφόσον το Δημόσιο έχει πρόβλημα, έχουν όλοι οι κλάδοι. Αυτοί που υποφέρουν περισσότερο είναι όσοι σχετίζονται με την οικοδομή. Το κρισιμότερο σημείο στο άμεσο μέλλον: ποια θα είναι η επίπτωση της κρίσης στον τουρισμό, που αποτελεί τη βασική πηγή εισροής κεφαλαίων από το εξωτερικό, αλλά και την πηγή εισοδήματος για εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες. Οι ίδιοι κλάδοι που σήμερα μαστίζονται από την κρίση θα είναι αυτοί που θα απολαύσουν τα μεγαλύτερα κέρδη όταν αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στις αγορές και ξεκινήσει πάλι η οικονομική ανάπτυξη.

2.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΥΚΛΩΜΑΤΟΣ - ΝΤΟΜΙΝΟ ΣΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ. ΚΥΚΛΩΜΑ

Ο σκοπός της οικονομικής δραστηριότητας είναι η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών και η διανομή τους μεταξύ των μελών της κοινωνίας. Η παραγωγή γίνεται Μμε το συνδυασμό συντελεστών παραγωγής (εργασίας, κεφαλαίου, φυσικών πόρων και επιχειρηματικής δραστηριότητας), οι οποίοι μετατρέπονται σε αγαθά και υπηρεσίες, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για κατανάλωση ή για αύξηση του κεφαλαίου της οικονομίας. Για να γίνει καλύτερα αντιληπτή η λειτουργία της οικονομίας, είναι χρήσιμο να εξετασθούν οι ροές εισοδήματος και δαπάνης που δημιουργούνται μεταξύ των θεσμικών τομέων της οικονομίας. Υποθέτουμε ότι μια οικονομία αποτελείται από δύο μεγάλους θεσμικούς τομείς, δηλαδή τις «επιχειρήσεις» και τα «νοικοκυριά». Κάτω από τον όρο «επιχειρήσεις» συμπεριλαμβάνονται οι μη χρηματοδοτικές εταιρείες, τα πιστωτικά ιδρύματα, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις και οι δημόσιες επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις, δημόσιες ή ιδιωτικές, παράγουν προϊόντα και υπηρεσίες με τα οποία τροφοδοτούν την αγορά, διαμορφώνοντας έτσι τη συνολική προσφορά αγαθών και υπηρεσιών. Για την παραγωγή αυτή μισθώνουν εργασία, γη ή κεφάλαιο, δηλαδή παραγωγικούς συντελεστές, διαμορφώνοντας έτσι τη συνολική ζήτηση εργασίας και άλλων συντελεστών παραγωγής στις αντίστοιχες αγορές εργασίας ή κεφαλαίου.

Τα «νοικοκυριά», με τη σειρά τους, συμπεριλαμβάνουν όλες τις θεσμικές μονάδες που καταναλώνουν αγαθά και υπηρεσίες διαθέτοντας ως αντάλλαγμα ένα μέρος του εισοδήματός τους για την απόκτησή τους. Ταυτόχρονα, παρέχουν την εργασία τους ή άλλες υπηρεσίες για την απόκτηση εισοδήματος. Έτσι, διαμορφώνουν τη συνολική ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, ενώ καθορίζουν τη συνολική προσφορά εργασίας ή άλλων συντελεστών παραγωγής στις αντίστοιχες αγορές εργασίας, γης ή κεφαλαίου.

Οι εθνικοί λογαριασμοί περιγράφουν τις κυκλικές ροές ενός οικονομικού συστήματος, συγκεκριμένα, περιγράφουν τις διαδικασίες παραγωγής, τη

διανομή και αναδιανομή εισοδήματος, καθώς και τις δαπάνες για αγορά αγαθών. Εισόδημα και προϊόν είναι δύο όψεις του ίδιου πράγματος, γι' αυτό μιλάμε για το κύκλωμα προϊόντος – εισοδήματος ή για την κυκλική ροή. Η ροή αυτή ξεκινά από τις παραγωγικές μονάδες, όπου με τη βοήθεια των παραγωγικών συντελεστών πραγματοποιείται η παραγωγή των αγαθών και υπηρεσιών. Οι παραγωγικές μονάδες καταβάλλουν αμοιβές στους συντελεστές της παραγωγής, οι οποίες αποτελούν τα χρηματικά εισοδήματα. Τα χρηματικά εισοδήματα δαπανώνται για την απόκτηση των παραχθέντων αγαθών και υπηρεσιών με σκοπό, αφενός μεν την άμεση κατανάλωση από τα άτομα, και αφετέρου την επαύξηση του ήδη υπάρχοντος παγίου κεφαλαίου στην οικονομία. Η δαπάνη των οικονομούντων ατόμων για τα αγαθά και τις υπηρεσίες αποτελεί εισόδημα στα χέρια των παραγωγών, οι οποίοι μπορούν να χρηματοδοτήσουν την παραγωγική δραστηριότητά τους και έτσι ο κύκλος επαναλαμβάνεται.

Στο παραπάνω κύκλωμα προϊόντος – εισοδήματος διακρίνουμε τρεις ξεχωριστές δραστηριότητες, οι οποίες αποτελούν φάσεις του κυκλώματος αυτού και είναι οι εξής:

α) η φάση της παραγωγής, δηλαδή της δημιουργίας αγαθών και υπηρεσιών από τις παραγωγικές μονάδες με τη χρησιμοποίηση των παραγωγικών συντελεστών, β) η φάση της διανομής του παραχθέντος προϊόντος, δηλαδή η καταβολή εισοδημάτων στους διάφορους συντελεστές της παραγωγής (μισθοί, φόροι κ.ά.) και η αναδιανομή εισοδημάτων και

γ) η φάση της δαπάνης εισοδημάτων για αγαθά και υπηρεσίες, δηλαδή για την τελική κατανάλωση και τις επενδύσεις. Αυτές οι τρεις φάσεις αποτελούν παράλληλα τις τρεις διαφορετικές μεθόδους μέτρησης του ΑΕΠ, παρέχοντας ταυτόχρονα πολλές πληροφορίες και χρήσιμα οικονομικά μεγέθη για την οικονομία μιας χώρας. Όλες οι μέθοδοι είναι προσεγγιστικές και οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα (Οικονομάκου & Στρόμπλος, 1998).

2.4 ΠΟΙΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΕΧΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΚΡΙΣΗ - ΔΥΣΚΟΛΙΑ

Σήμερα κάποιοι από τους τομείς στην Ελλάδα που πλήττονται από την οικονομική κρίση είναι η ελληνική ναυτιλία και ο ελληνικός εμπορικός στόλος που κάποτε ήταν ο κυριότερος κλάδος εισαγωγής συναλλάγματος της Ελλάδας. Σήμερα ναί μεν εξακολουθεί να είναι από τους μεγαλύτερους στον κόσμο αλλά τα περισσότερα πλοία είναι κάτω από “φτηνές σημαίες” με το 90% περίπου των πληρωμάτων να αποτελείται από ξένους, κυρίως από την Ασία και τα κράτη της ανατολικής Ευρώπης.

Περαιτέρω υπάρχουν οι επιπτώσεις της κρίσης στην ελληνική αγροτική κυρίως οικονομία. Ένας ακόμα κλάδος της αγροτικής οικονομίας που έχει πληγεί ανεπανάληπτα τα τελευταία χρόνια με τους διάφορους νόμους περί προστασίας του θαλασσίου πλούτου είναι και η αλιεία. Τέλος καταστράφηκε ο κατασκευαστικός κλάδος και κατά συνέπεια οι τεχνικές εταιρίες. Οι συνολικές πωλήσεις μειώθηκαν κατά 18,6%, τα μικτά κέρδη κατά 14,3%, και εμφανίστηκαν λειτουργικές ζημιές.

Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας, ο κλάδος που έχει πληγεί περισσότερο ένεκα της υφιστάμενης οικονομικής κρίσης είναι ο κλάδος της φαρμακοβιομηχανίας, δεδομένου ότι οι πωλήσεις του κλάδου έχουν πέσει στο μισό. Ο Σύνδεσμος Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδας (ΣΦΕΕ), ανακοίνωσε ότι η φαρμακευτική δαπάνη μειώθηκε από 5,6 δισ. ευρώ που ήταν το 2009 σε 3,8 δισ. ευρώ το 2011. Μέχρι το τέλος του 2012 ο ΣΦΕΕ υπολογίζει να έχει πέσει στα 2,88 δισ. Ευρώ. Μια γενική εκτίμηση είναι ότι οι πωλήσεις του κλάδου θα μειωθούν κατά 51% , ενώ μια πιο συντηρητική πρόβλεψη του ΣΦΕΕ, τις υπολογίζει σε μείωση κατά 45%.

Ένας άλλος κλάδος που έχει πληγεί τον τελευταίο χρόνο από την οικονομική κρίση είναι εκείνος της βιομηχανίας, λόγω της σημαντικής διεύρυνσης του κόστους κατά 9,4%, κυρίως στις μεταποιητικές επιχειρήσεις. το παραπάνω είχε ως αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να μειώσουν τα μικτά κέρδη τους κατά 8,4%. Επιπλέον, οι βιομηχανικές εταιρείες εμφάνισαν και αυξημένα λειτουργικά έξοδα (υπερκαλύπτουν τα αντίστοιχα

μικτά κέρδη το 2011), με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη επιδείνωση του λειτουργικού αποτελέσματος (ήδη ζημιογόνου από το 2010).

Το ίδιο συνέβη και με τον κλάδο του εμπορίου, οι πωλήσεις του οποίου έπεσαν κατά 4,5%, με εντονότερη την υποχώρηση των μικτών κερδών κατά 6,9%, λόγω συμπίεσης των περιθωρίων κέρδους ως αντιστάθμισμα της περιορισμένης ζήτησης. Το αποτέλεσμα ήταν να εμφανιστούν λειτουργικές ζημιές τον 2011, αντί λειτουργικών κερδών.

Ο κλάδος των υπηρεσιών, μείωσε επίσης τον κύκλο εργασιών του κατά 2,5%, με μείωση του μικτού κέρδους κατά 13,4% και εμφάνιση λειτουργικών ζημιών, αντί λειτουργικών κερδών.

Ο κλάδος του τουρισμού παρουσιάζει τη μικρότερη επίπτωση από τη δυσμενή οικονομική συγκυρία, αφού οι πωλήσεις του κλάδου αυξήθηκαν κατά 5,45%, ενώ από τη συγκράτηση του κόστους, τα μικτά κέρδη του κλάδου αυξήθηκαν κατά 21,1%. Εντούτοις και εδώ υπήρξε αύξηση χρηματοοικονομικών δαπανών και διεύρυνση των ήδη υψηλών λειτουργικών εξόδων, με συνέπεια τη διαμόρφωση αρνητικού λειτουργικού αποτελέσματος (www.newsbomb.gr/.../poiioi-kladoi-ehoy-n-).

Σύμφωνα επίσης με έκθεση του IOBE για την οικονομία, τα στοιχεία για την ύφεση κάνουν λόγο για μειώσεις όγκου στο λιανικό εμπόριο της τάξης του 14,7% και 13,2% τα δύο τελευταία χρόνια, με το μεγαλύτερο πλήγμα να δέχεται ο κλάδος της ένδυσης που υπέστη μειώσεις της τάξης του 25,3% και 21,7% την τελευταία διετία.

Επίσης μελέτη της ICAP για το σύνολο των κλάδων –πλην τραπεζών και ασφαλειών-, βάσει στοιχείων του 2010 και 2011, σε δείγμα 22.573 επιχειρήσεων, συμπέρανε συρρίκνωση του Α.Ε.Π. κατά 6,9% το 2011, λόγω συνεχιζόμενης πτώσης της ιδιωτικής και δημόσιας κατανάλωσης (κατά 7,1% και 9,1% αντίστοιχα), αλλά και των επενδύσεων. Η ύφεση που επικράτησε και συνεχίζει να επικρατεί, είχε άμεσο αντίκτυπο στη λειτουργία και τις επιδόσεις των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα. Η μελέτη δείχνει εικόνα δραματικής επιδείνωσης η οποία έχει ξεπεράσει κάθε προηγούμενο, καθώς η ύφεση έχει πλήξει όλο το εύρος των οικονομικών

δραστηριοτήτων, οδηγώντας τα συνολικά αποτελέσματα για δεύτερο κατά σειρά έτος σε ζημιές για όλους τους κλάδους, οι οποίες μάλιστα έχουν διπλασιαστεί (www.newsbomb.gr/.../poioidi-kladoi-ehoyn-).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3⁰ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ (ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ)

3.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΤΟΥΝ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με μελέτη της McKinsey οι δράσεις που πρέπει να αναπτυχθούν μέσα από το μανάτζμεντ των επιχειρήσεων προκειμένου να αντιμετωπισθεί η κρίση είναι οι ακόλουθες:

1. Η Πρώτη Κίνηση των επιχειρήσεων είναι ν' αναπτύξουν στρατηγικές επιβίωσης.
2. Υπάρχει και η άποψη ότι σε περίοδο κρίσης, όπου υπάρχει ασάφεια στην αγορά και συνεχή αστάθεια, είναι δόκιμο οι επιχειρήσεις να αναπτύσσουν στρατηγικές που θα τους αποφέρουν κέρδος εκμεταλλευόμενες τη κρίση.

Ο Douglas Daft ο Αντιπρόεδρος της Coca-Cola αναφέρει ότι έσοντας το 1997 Πρόεδρος του Ασιατικού Παραρτήματος της Coca-Cola, βίωσε μια ισχυρή κρίση της Ασιατικής Οικονομίας, αποφάσισε τότε με τους διευθυντές του να εκμαιεύσει από τη κρίση νέες ευκαιρίες και να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες της εταιρείας σε παγκόσμια κλίμακα. Ακολούθησε το μοντέλο που εφάρμοσε η εταιρεία μετά το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο τότε που η Δυτική Ευρώπη ήταν πλήρως κατεστραμμένη.

Οι στρατηγικές κινήσεις της Coca-Cola στην Ασία για εκείνη τη περίοδο ήταν οι ακόλουθες:

1. Εξαγόρασε μια εταιρεία εμφιαλώσεων στη Βόρεια Κορέα καθετοποιώντας τη παραγωγή της στη συγκεκριμένη Χώρα.
2. Μέσα από τη δράση της στη Βόρεια Κορέα απέκτησε καλύτερη προσβασιμότητα σε Κίνα, Μαλαισία και Ιαπωνία.

Οι διεθνοποιημένες εταιρείες, διαχειρίζονται καλύτερα τη κατάσταση όταν η χώρα εισόδου βιώνει οικονομική κρίση. Η Coca-Cola έδρασε στη Βόρεια Κορέα όταν η χώρα βίωνε κρίση. Η άρνηση των Ασιατών προς τις αμερικανικές φέρμες είναι γνωστή. Ο Douglas Daft, εκμεταλλευόμενος τη

κρίση, άνοιξε νέες θέσεις εργασίες για τους ντόπιους κατοίκους στα διάφορα εργοστάσια της Coca-Cola, αποκτώντας τη συμπάθεια των ντόπιων.

Η Coca-Cola από το παράδειγμα το οποίο χρησιμοποιεί η έρευνα προκειμένου να αποφύγει τη κρίση ανέπτυξε και τις ακόλουθες δράσεις:

1. Η εταιρεία σε κάθε μια από αυτές τις χώρες εξαγόρασε πολλές τοπικές εταιρείες παραγωγή καφέ, τσαγιού κ.λ.π.
2. Αγόρασε μια καινοτόμα συσκευασία πλαστικού μπουκαλιού, την οποία λάνσαρε στην αγορά

Το παράδειγμα της Roust είναι εξίσου χαρακτηριστικό με της Coca-Cola για την ίδια χώρα. Η Roust από εταιρεία αλκοολούχων ποτών, εισαχθεί στη τραπεζική αγορά δράττοντας της ευκαιρίες της πτωτικής τάσης του τραπεζικού συστήματος στη Χώρα. Σήμερα είναι από τους μεγαλύτερους δανειστές της Βορείου Κορέας.

Οι διεθνοποιημένες επιχειρήσεις έχουν ν' αντιμετωπίσουν στις χώρες εισόδου, τοπικούς κανονισμούς, ανταγωνισμό, τοπικές συνήθειες, ήθη και έθιμα. Σε περίοδο κρίσης, οι επιχειρήσεις μπορούν να εκμεταλλευτούν όλα τα παραπάνω, για να ενισχύσουν ανταγωνιστικά τη θέση τους. Όταν υπάρχει κρίση όλα είναι ασταθή άρα και εκμεταλεύσημα. Οι συνιστάμενες του περιβάλλοντος επηρεάζουν ως εξής:

1. Νομοθεσία: Πολλές φορές η νομοθεσία λειτουργεί θετικά για τις ξένες επιχειρήσεις. Σε περίοδο κρίσεις, το κράτος γίνεται πιο ελαστικό στην εφαρμογή των κανονισμών, πράγμα που δίνει διεξόδους στις επιχειρήσεις. Για παράδειγμα στη Βόρεια Κορέα το 1997 ψηφίστηκε ένας νόμος που προωθούσε τις συγχωνεύσεις, ο νόμος αυτός έδωσε το δικαίωμα στη H&C Bank να συγχωνευτεί με την εγχώρια Kookimin Bank.
2. Τραπεζικά: Η χρεοκοπία πολλών εγχώριων τραπεζών στη Βραζιλία κατά τη διάρκεια της κρίσης του 1997, άνοιξε το δρόμο για την είσοδο 10 νέων ξένων τραπεζών από διάφορες χώρες του κόσμου. Η

κρίση αποδυνάμωσε την εγχώρια αγορά, με αποτέλεσμα να εισέλθουν ξένες τράπεζες.

3. Συμπεριφορά Καταναλωτή: εταιρεία Ramayana στην Ινδονησία υπολειπορούσε πριν τη κρίση του 1997, η κρίση της οικονομίας, την οδήγησε ν' αλλάξει τη στρατηγική της, μ' αποτέλεσμα να μειώσει τις τιμές της και να πουλά στην αγορά μικρότερες ποσότητες προϊόντων από ότι πουλούσε στο παρελθόν, αυτό είχε αποτέλεσμα να προσεγγίσει με διαφορετικό τρόπο τους καταναλωτές και ν' ανατρέψει την άσχημη γι' αυτήν κατάσταση στην αγορά.
4. Οργανωτικές Αλλαγές: Μια Κρίση στην οικονομία, μπορεί να σημάνει για μια επιχείρηση μια επιχειρηματική ευκαιρία προκειμένου ν' αλλάξει τη κουλτούρα της και την οργανωτική της δομή, να βελτιώσει τις σχέσεις της με τους εργαζόμενους και με τους μετόχους, να γίνει πιο ευέλικτη.

Η κρίση καταλήγουμε ότι αντιμετωπίζετε όταν κάποιος την αντιληφθεί ωρίς και μετατρέψει την ευρύτερη κρίση ως επικείμενη ευκαιρία γι' αυτόν.

Σε περίοδο κρίσης η στρατηγική η οποία ακολουθείτε από τις εταιρείες είναι η αύξηση Κόστους, η αύξηση Ευαισθησία τιμών και τέλος προτείνονται Έξι τακτικές τιμολόγησης. Συγκεκριμένα οι τακτικές αυτές είναι οι ακόλουθες:

Τακτική 1: Οι εταιρείες πρέπει να μελετούν και να καταγράφουν τις τιμές που μειώνουν τα κέρδη τους. Στην εξελισσόμενη κρίση τα δεδομένα της αγοράς αλλάζουν συνεχώς, οι εταιρείες θα πρέπει να ελέγχουν συχνότερα τη τιμολογιακή τους πολιτική εστιάζοντας στους πελάτες που ερευνούν προκειμένου ν' αγοράσουν στο χαμηλότερο δυνατό κόστος γι' αυτούς. Δεν προτείνονται αδικαιολόγητες ανατιμήσεις ή αδικαιολόγητες υπερτιμολογήσεις.

Τακτική 2: Οι εταιρείες θα πρέπει να μελετούν την αγοραστική δυναμική των πελατών τους και να τιμολογούν με βάση την αγορά στόχο τους και όχι με βάση τη χασούρα τους ή την προσδοκόμενη κερδοφορία που έχουν.

Τακτική 3: Οι τιμές των εταιρειών θα πρέπει να διαμορφώνονται με βάση τις ανάγκες της αγοράς και όχι με βάση τις δράσεις του ανταγωνισμού ειδικά σε περίοδο κρίσης.

Τακτική 4: Η αύξηση των τιμών στην ενέργεια και τα τρόφιμα, τα οποία αποτελούν αγαθά πρώτης ανάγκης έκανε πιο απαιτητικό το καταναλωτή σε σχέση με εκπτώσεις σε προϊόντα δεύτερης και τρίτης προτεραιότητας. Τα προϊόντα αυτών των κατηγοριών πρέπει να προσφέρουν εκπτώσεις και όχι να κάνουν δραματικές αλλαγές στη τιμολογιακή τους πολιτική, πράγμα που θα της επηρεάσει αρνητικά

Τακτική 5: Μια εταιρεία πρέπει να τιμολογεί με βάση την αγορά και τις περιβαλλοντικές πιέσεις που δέχεται, σε κάποιες περιπτώσεις, δόκιμο θα είναι να τις εκμεταλλευτεί προς όφελος της.

Τακτική 6: Οι εταιρείες πρέπει να μελετούν το προμηθευτή τους σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορούν να τον διαχειριστούν, προκειμένου να παίρνουν σε χαμηλό κόστος τις πρώτες ύλες και να παράγουν φθηνά προϊόντα για την αγορά. Με βάση τα παραπάνω συμπερασματικά καταπληγούμε ότι:

1. Η τιμολόγηση είναι ένας βασικός παράγοντας ώστε μια εταιρεία να περάσει ανώδυνα μια κρίση και να παραμείνει ανταγωνιστική στην αγορά.
2. Η τιμολόγηση των εταιρειών επηρεάζεται με βάση και τις τακτικές τιμολόγησης, από το κόστος του προϊόντος, από τις τιμές του προμηθευτή, από τις ανάγκες της αγοράς, από το εξωτερικό περιβάλλον, από τον ανταγωνισμό. Σε καμία περίπτωση, δεν αποτελεί μια σπασμωδική δράση πανικού λόγω της κρίσης.

3.2 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Είναι βασικό ότι το παγκόσμιο εύρος και το βάθος των προβλημάτων του χρηματοπιστωτικού τομέα καθώς και η στενή σχέση και αλληλεξάρτηση των εθνικών οικονομιών οδήγησαν πρόσφατα τη διεθνή

κοινότητα, όπως και στο παρελθόν σε συντονισμένες και τολμηρές παρεμβάσεις, που δεν έχουν ιστορικό προηγούμενο.

Οι παρεμβάσεις θέλουν να μειώσουν τους χρηματοπιστωτικούς κραδασμούς και να μειώσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις τους στον πραγματικό τομέα της οικονομίας. Επίσης, οι παρεμβάσεις αποβλέπουν να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος στους κινδύνους που συνεπάγεται η επιδείνωση των μακροοικονομικών μεγεθών.

Συγχρόνως σημείωσαν αξιόλογη πρόοδο οι διεθνείς διαβουλεύσεις για μια μεταρρύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, που θεωρείται ότι θα διορθώσει τις αδυναμίες και θα ελαχιστοποιήσει την πιθανότητα παρόμοια φαινόμενα γενικευμένης αστάθειας να εμφανιστούν και πάλι στο μέλλον (IMF, 2009).

Η άμεση και συχνά συντονισμένη εφαρμογή σειράς συμβατικών και μη συμβατικών μέτρων νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής απέτρεψε αφενός την κατάρρευση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, κατά την έξαρση της κρίσης στα τέλη του 2008, και αφετέρου μια ακόμη μεγαλύτερη υποχώρηση του ΑΕΠ το 2009 (IMF, 2009).

Σήμερα εντοπίζονται σημεία ανάκαμψης της οικονομίας. Συγχρόνως είναι σημαντικό ότι ορισμένες αναδυόμενες οικονομίες όπως η Κίνα και η Ινδία επηρεάστηκαν μεν δυσμενώς από την κρίση, αντέδρασαν όμως αποφασιστικά και διατήρησαν σχετικά υψηλούς, αν και επιβραδυνόμενους, ρυθμούς ανάπτυξης. Έτσι, όπως εκτιμά το ΔΝΤ, η μείωση του παγκόσμιου ΑΕΠ θα περιοριστεί περίπου στο 1% εφέτος.

Η συντονισμένη αντίδραση της διεθνούς κοινότητας και η ύπαρξη αναδυόμενων οικονομιών με μεγάλο βάρος και δυναμισμό δεν υπήρχαν το 1930. Ειδικότερα, το ότι η αντίδραση πολιτικής ήταν αποτελεσματική αυτή τη φορά αντανακλά το γεγονός ότι από τη δεκαετία του 1930 μέχρι τις παραμονές της σημερινής κρίσης τόσο οι οικονομολόγοι όσο και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής διδάχτηκαν από τα λάθη του παρελθόντος. Σήμερα εντοπίζονται τα ακόλουθα:

1. Πρώτον, η μακροοικονομική πολιτική είχε και έχει πλέον στη διάθεσή της σημαντικά εργαλεία για την αντιμετώπιση των οικονομικών διακυμάνσεων.
2. Δεύτερον, οι σύγχρονες αντιλήψεις για το ρόλο της δημοσιονομικής πολιτικής (όπως π.χ. αποτυπώνονται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης της ΕΕ) και για τα καθήκοντα της νομισματικής πολιτικής εφαρμόστηκαν με εντυπωσιακή ευελιξία και ταχύτητα.
3. Τρίτον, η θεσμοθετημένη εγγύηση των καταθέσεων ουσιαστικά απέτρεψε φαινόμενα πανικού των καταθετών, ενώ το διεθνές νομισματικό σύστημα δεν αποτέλεσε εμπόδιο για αποτελεσματικές αντιδράσεις πολιτικής, αυτό σ' αντίθεση από ότι είχε συμβεί με τον κανόνα χρυσού κατά την κρίση του 1929.

Η ανάκαμψη αυτή τη στιγμή παραμένει εύθραυστη, καθώς η ανεργία συνεχίζει να αυξάνεται, η εξυγίανση των ισολογισμών των τραπεζών από προβληματικά στοιχεία του ενεργητικού τους δεν έχει ολοκληρωθεί και οι οικονομικές προοπτικές εξακολουθούν να περιβάλλονται από σημαντική αβεβαιότητα. Η διάρκεια και η σταθερότητα αυτής της ανάκαμψης δεν είναι δεδομένες.

Άλλωστε η εν εξελίξει τεράστια διόγκωση του δημόσιου χρέους των ανεπτυγμένων χωρών θα καταστήσει αναγκαίο να αρχίσει, εντός της επόμενης διετίας, να ασκείται πολιτική δημοσιονομικής σταθεροποίησης, η οποία θα διαρκέσει αρκετά χρόνια. Είναι χαρακτηριστικό ότι τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στη ζώνη του ευρώ το ακαθάριστο δημόσιο χρέος θα αυξηθεί κατά 20 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ μέσα σε τρία χρόνια, δηλαδή μεταξύ του τέλους του 2007 και του 2010. Επίσης, με βάση τις παρούσες τάσεις το ακαθάριστο δημόσιο χρέος θα προσεγγίσει το 100% του ΑΕΠ στη ζώνη του ευρώ έως το 2014, δηλαδή θα αυξηθεί περίπου κατά 30 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το τέλος του 2007 (IMF, 2009).

Καθώς λοιπόν τα μέτρα πολιτικής έχουν οδηγήσει σε πρωτοφανή αύξηση της ρευστότητας και των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, έχει ευρέως αναγνωριστεί η ανάγκη έγκαιρης εφαρμογής μιας στρατηγικής

εξόδου από τα έκτακτα μέτρα. Αυτό όμως θα γίνει μόλις υπάρξει διατηρήσιμη βελτίωση των χρηματοπιστωτικών συνθηκών και του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, προκειμένου να αποφευχθούν οι κίνδυνοι για τη μακροοικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Ειδικότερα (Buckheim, 2008):

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε ότι όσον αφορά τη δημοσιονομική πολιτική απαραίτητο στοιχείο μιας στρατηγικής εξόδου από τις παρούσες συνθήκες υψηλών ελλειμμάτων και υψηλού δημόσιου χρέους είναι η υιοθέτηση αξιόπιστων μεσοπρόθεσμων σχεδίων δημοσιονομικής εξυγίανσης, τα οποία θα περιλαμβάνουν, όπου αυτό είναι αναγκαίο, και μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων.
2. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει επεξεργαστεί ένα πλαίσιο αρχών και συγκεκριμένα κριτήρια για την απόσυρση των μη συμβατικών μέτρων νομισματικής πολιτικής, στο βαθμό που θα βελτιώνεται το μακροοικονομικό περιβάλλον και θα ομαλοποιούνται οι συνθήκες στις αγορές.
3. Επίσης, σύμφωνα με τους προβληματισμούς που συζητήθηκαν στην ετήσια σύνοδο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, η προσπάθεια αντιμετώπισης των προβλημάτων του χρηματοπιστωτικού τομέα διεθνώς πρέπει να παραμείνει κορυφαία προτεραιότητα. Παράλληλα, καθώς θα αυξάνεται η τάση προς αποταμίευση στις ΗΠΑ, απαιτείται να δοθεί έμφαση, από τις χώρες που σήμερα έχουν μεγάλα πλεονάσματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, στην αύξηση της σχετικής βαρύτητας της εγχώριας ζήτησης. Επίσης, είναι ανάγκη η προσπάθεια αναμόρφωσης της παγκόσμιας οικονομίας μετά την κρίση να στηριχθεί στη συνέχιση της διευρυμένης διεθνούς οικονομικής συνεργασίας που αναπτύχθηκε τον τελευταίο καιρό, στην ενίσχυση του πλαισίου κανόνων και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα και στην ενδυνάμωση του διεθνούς νομισματικού συστήματος.

Σε σχέση με τη δημιουργία μιας καινούργιας αρχιτεκτονικής για το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, οι βασικοί στόχοι αφορούν στα εξής: στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, στη πιο αποτελεσματική εποπτεία, στη προώθηση της χρηστής λειτουργίας των αγορών και της προστασίας των συμφερόντων των επενδυτών και των καταναλωτών, στη διεύρυνση της διεθνούς συνεργασίας, μεταρρύθμιση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών.

Ιδιαίτερη σημασία έχει, επίσης, η αντιμετώπιση τριών προβλημάτων που συντέλεσαν στην εκδήλωση ή την εξάπλωση της σημερινής κρίσης. Συγκεκριμένα:

1. Αναγκαία είναι η λαθεμένη συμπεριφορά των χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και των επενδυτών. Σήμερα πρέπει να εξουδετερωθούν τα κίνητρα που οδηγούν σε προσήλωση στις βραχυπρόθεσμες αποδόσεις και ανταμοιβές και σε αδιαφορία για τις πιο μακρόπνοες στοχεύσεις, από τις οποίες όμως εξαρτώνται η σταθερότητα του συστήματος και η κοινωνική ευημερία.
2. Σήμερα χρειάζεται να ελαττωθεί η λεγόμενη υπερκυκλικότητα του πιστωτικού συστήματος.
3. Τέλος χρειάζεται ουσιαστική ενίσχυση της διαφάνειας. Αυτό ισχύει για όλα τα τμήματα και τις πτυχές της λειτουργίας του πιστωτικού συστήματος, από τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα και τους ισολογισμούς των τραπεζών έως τους οίκους αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας, τα πρότυπα ελέγχου και αξιολόγησης, τους κανόνες και τις μεθόδους εποπτείας. Η διαφάνεια αποτελεί βασικό προαπαιτούμενο για την αποτελεσματική λειτουργία των αγορών και μπορεί να τις προφυλάξει από υπερβολές, όταν οι αγορές κινούνται ανοδικά, ή από πιστωτική ασφυξία, όταν οι αγορές υποχωρούν.

Στο πλαίσιο εξάλλου της μικροπροληπτικής εποπτείας συγκροτείται το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εποπτείας, το οποίο θα περιλαμβάνει τρεις νέες ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές: την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή,

την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων και την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών. Κύριος στόχος είναι η αναβάθμιση της ποιότητας και της συνοχής της εποπτείας σε εθνικό επίπεδο, η καλύτερη επιτήρηση των διασυνοριακών ομίλων μέσω της ολοκλήρωσης της σύστασης σωμάτων εποπτών, καθώς και η εκπόνηση κοινού ευρωπαϊκού εγχειριδίου κανόνων, που θα εφαρμόζεται σε όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Ενιαίας Αγοράς.

3.3 ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ελληνική οικονομία δεν βρέθηκε στο επίκεντρο της παγκόσμιας κρίσης – ούτε το 1929 ούτε σήμερα. Ωστόσο, και τότε και τώρα αποτέλεσε αντικείμενο της διεθνούς προσοχής λόγω των δημοσιονομικών της προβλημάτων.

Το 1929 η Ελλάδα είχε μια οικονομία κυρίως αγροτική, με βασικά εξαγωγικά προϊόντα τη σταφίδα και τον καπνό, ενώ έφερνε ακόμη το βάρος της ενσωμάτωσης των προσφύγων. Ωστόσο, είχε αρχίσει να μπαίνει σε μια διαδικασία ανάπτυξης, χάρη και στο σχετικά υψηλό επίπεδο επαγγελματικής ειδίκευσης αλλά και επιχειρηματικότητας που χαρακτήριζε τους πρόσφυγες.

Τη διετία 1927-1928 είχε εφαρμοστεί ένα πρόγραμμα δημοσιονομικής και νομισματικής εξυγίανσης, υπό το άγρυπνο μάτι της Κοινωνίας των Εθνών, που είχε οδηγήσει σε μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, του πληθωρισμού και της διακύμανσης της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής έναντι της στερλίνας (Buckheim, 2008).

Το 1928 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος ως κεντρική-εκδοτική τράπεζα, ενώ η δραχμή επανήλθε στον κανόνα χρυσού-συναλλάγματος, με *de jure* σταθεροποίηση της ισοτιμίας έναντι της στερλίνας κοντά στην ισοτιμία της αγοράς.

Η παγκόσμια κρίση γρήγορα οδήγησε σε μείωση της οικονομικής δραστηριότητας, καθώς και σε σημαντικές πιέσεις στο δημόσιο έλλειμμα.

Παράλληλα, μεταξύ του 1931 και του 1936 μεταβλήθηκε επανειλημμένα η πολιτική συναλλαγματικής ισοτιμίας, ενώ από τις αρχές του 1932 έως και τις αρχές του 1940 η ελληνική κυβέρνηση αντιμετώπιζε σταθερά το πρόβλημα της εξυπηρέτησης του εξωτερικού δημόσιου χρέους, με διαδοχικές διαπραγματεύσεις με τους δανειστές της χώρας στο Λονδίνο και με την Κοινωνία των Εθνών, προκειμένου να επιτύχει αναστολή της πληρωμής των τόκων. Οι συνέπειες της κρίσης άρχισαν να μετριάζονται από το 1933. Η κρίση επιτάχυνε τις διαδικασίες αναμόρφωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, καθώς επιβίωσαν οι πιο εύρωστες τράπεζες. Η κρίση του τραπεζικού συστήματος δυνάμωσε τη θέση της Τράπεζας της Ελλάδος ως «τράπεζας των τραπεζών», ενώ επέβαλε τη διαμόρφωση, το 1931, ενός αυστηρού εποπτικού πλαισίου (Σταθάκης, 2008).

Σήμερα η ελληνική οικονομία είναι κυρίως μια οικονομία υπηρεσιών, όπως είναι ο τουρισμός και η ναυτιλία, αλλά και οι τηλεπικοινωνίες και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Με την υιοθέτηση του ευρώ, δεν υπήρχε και δεν υπάρχει πια εθνική πολιτική συναλλαγματικής ισοτιμίας.

Η εισροή κεφαλαίων υποστηρίζεται και από τους πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ, ενώ ο γεωργικός τομέας ενισχύεται από την Κοινή Αγροτική Πολιτική. Ωστόσο, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παραμένει – όπως και στη δεκαετία του 1930 – βασικό πρόβλημα, που δεν είναι πια δυνατό να αντιμετωπιστεί με υποτίμηση της δραχμής ή με συμφωνίες «εμπορικών συμψηφισμών» (Σταθάκης, 2008).

Το δημόσιο έλλειμμα και χρέος δεν αποτελούν πια αντικείμενο διαπραγματεύσεων με τους ξένους «ομολογιούχους» και με την Κοινωνία των Εθνών. Γίνονται όμως αντικείμενο διαβούλευσης με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή βάσει των κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και απαιτούν αξιόπιστη δημοσιονομική πολιτική. Οι δημοσιονομικές εξελίξεις κρίνονται επίσης καθημερινά στις διεθνείς αγορές, οι οποίες

διαμορφώνουν τη διαφορά αποδόσεων μεταξύ των κρατικών ομολόγων της Ελλάδος και εκείνων των άλλων χωρών και τελικά καθορίζουν το κόστος δανεισμού του Δημοσίου.

Οι επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα και την απασχόληση είναι σημαντικές, αλλά – όπως και το 1929 – όχι τόσο μεγάλες όσο σε άλλες χώρες. Οι επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά είναι πολύ μεγαλύτερες, αλλά στην πραγματικότητα μόνο κατά ένα μέρος είναι γνήσιες επιπτώσεις της κρίσης, καθώς κατά τα άλλα αντανακλούν χρόνιες παθογένειες στο σύστημα κατάρτισης του κρατικού προϋπολογισμού και στους μηχανισμούς ελέγχου των δαπανών και είσπραξης των φόρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^Ο ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΣΤΗ ΚΡΙΣΗ

4.1 ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Ως «Επενδυτική ευκαιρία» ορίζεται «οτιδήποτε, από ή μη, που προσφέρεται προς πώληση, αγορά, ή εμπόριο και αποφέρει έσοδα, κέρδη, ή εκτιμήσεις (<http://definitions.uslegal.com/i/investment-opportunity/>). Ο Επενδυτικός κίνδυνος εκφράζει τη μεταβλητότητα της απόδοσης μιας επένδυσης. Η σχέση μεταξύ απόδοσης και κινδύνου είναι ανάλογη, δηλαδή η επίτευξη μεγαλύτερης απόδοσης προϋποθέτει την ανάληψη υψηλότερου κινδύνου και αντιστρόφως (<http://www.cysec.gov.cy/Downloads/Investors/%CE%95%CF%80%CE%B5%CE%BD%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CE%9B%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CE%BA%CF%8C.pdf>).

Για παράδειγμα, ένας μηχανικός, ο οποίος έχτισε μια πολυκατοικία (επενδυτική ευκαιρία), με σκοπό να ενοικιάσει τα διαμερίσματα και να βγάλει ένα χ κέρδος, ένεκα της κρίσης αναγκάζεται να χαμηλώσει την τιμή του ενοικίου και να αποκομίσει λιγότερα από όσα είχε υπολογίσει (κίνδυνος). Το παραπάνω ωστόσο ωφελεί, αποτελεί δηλαδή επένδυση για τους ενοικιαστές, οι οποίοι νοικιάζουν τα διαμερίσματα σε χαμηλότερη τιμή.

Άλλο παράδειγμα, επίκαιρο, είναι η περίπτωση των εργοδοτών και εργαζομένων. Ο ιδιοκτήτης για παράδειγμα ενός πολυτελούς ξενοδοχείου (εργοδότης), επεκτάθηκε στο εξωτερικό με αποτέλεσμα να προσελκύσει πελάτες υψηλής εισοδηματικής στάθμης (επενδυτική ευκαιρία). Ένεκα της κρίσης δεν είχε τα αναμενόμενα οφέλη (κίνδυνος), με αποτέλεσμα να οδηγηθεί στη μείωση των μισθών των υπαλλήλων του και κατ' επέκταση με τον τρόπο αυτό να αυξήσει τα κέρδη τελικά αντί να τα χάσει (ευκαιρία).

4.2 ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΚΡΙΣΗ

Η κρίση δε λειτουργεί πάντοτε ανασταλτικά για το σύνολο της αγοράς. Συγκεκριμένα κάποιες εταιρείες καταφέρνουν να «βγουν» από μια κρίση δυνατώτερες και σοφότερες. Αυτό είναι απόρροια των δράσεων που αναπτύσσουν. Συγκεκριμένα είτε παίρνουν σωστές στρατηγικές αποφάσεις, είτε αυξάνουν το στοκ τους έχοντας απόθεμα όταν οι άλλοι φοβούνται να παράγουν.

Σύμφωνα με έρευνα που έγινε από τη McKinsey σε 1000 εταιρείες στις ΗΠΑ, από τη χρονιά 1982 μέχρι τη χρονιά 1999, διαπιστώθηκε ότι πολλές εξ' αυτών μέσα από σωστούς χειρισμούς κατάφεραν να μείνουν στη κορυφή και να μη χάσουν καθόλου από τη κρίση που πέρασε εκείνη τη περίοδο η αγορά. Συγκεκριμένα μελετήθηκαν:

1. Εταιρείες που παρέμειναν στη κορυφή του κλάδου τους και εταιρείες που ανέκαμψαν μετά τη κρίση.
2. Εταιρείες που ήταν επιτυχημένες κατά τη διάρκεια της κρίσης αλλά και επιτυχημένες σε υγιείς περιόδους.

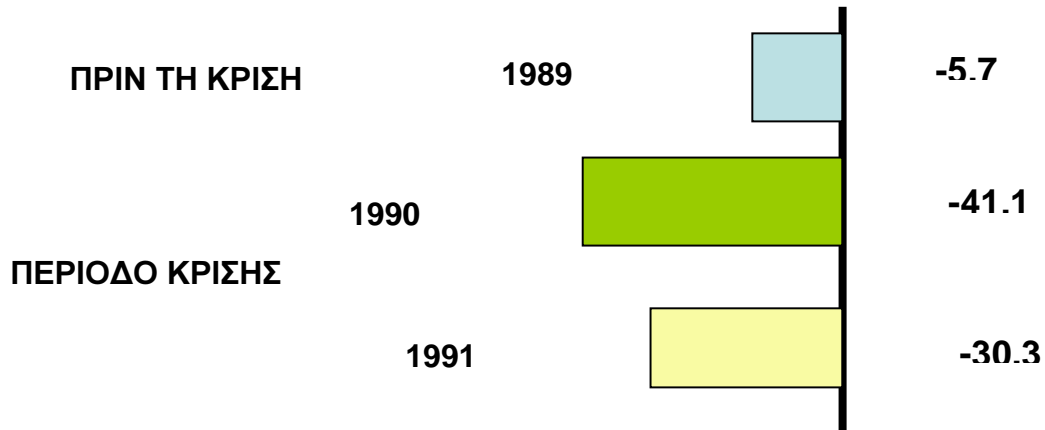
Οι Επιτυχημένοι Διεκδικητές ενήργησαν κατά τη διάρκεια της κρίσης, παρά μετά το πέρας αυτής. Οι ενέργειες τους εστίασαν στα ακόλουθα:

1. Έκαναν 63% λιγότερες συμφωνίες πριν τη κρίση-Έκαναν 50% περισσότερες κατά τη διάρκεια της κρίσης.
2. Κάλυψαν το κενό στο μερίδιο τους κατά τη διάρκεια της κρίσης.
3. Επένδυσαν περισσότερα μετρητά κατά τη διάρκεια της κρίσης, οι τιμές που έβρισκαν στη συγκεκριμένη περίοδο ήταν πολύ χαμηλότερες.

Η έρευνα μέσα από γραφήματα απέδωσε τις στρατηγικές των συγκεκριμένων εταιρειών, δηλώνοντας τη δυναμική τους και τη διαφοροποίηση τους, σε σχέση με τον ανταγωνισμό. Συγκεκριμένα:

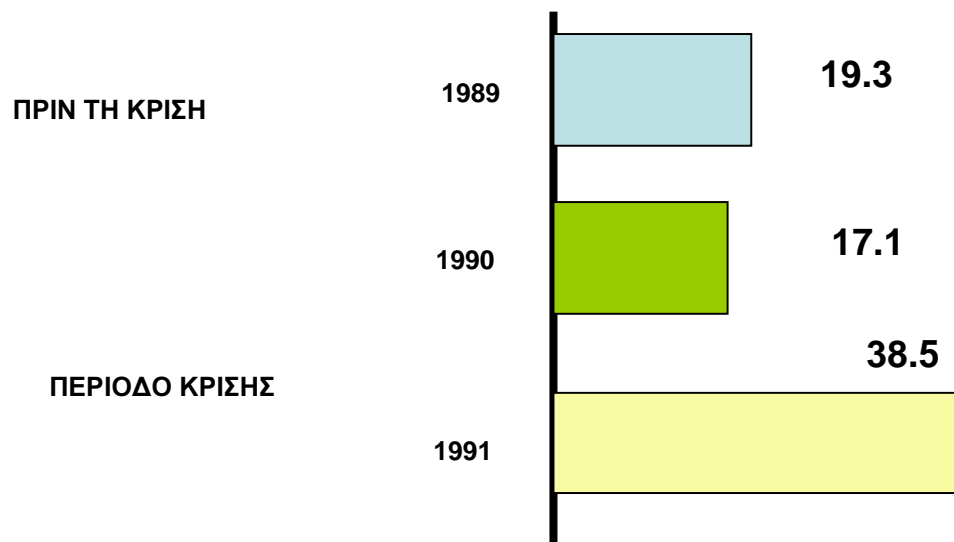
Γράφημα 3.1- Χάσμα μεταξύ των επιτυχημένων εταιρειών και του μέσου

όρου της αγοράς.

Πηγή: IMF, World Economic Outlook.,(2009), Box 4.1 “A Historical Perspective on International Financial Crises”, σελ. 128-130. Επίσης: IMF, IMF, World Economic Outlook – April 2009, Chapter 3 “From Recession to Recovery: How Soon and How Strong?” και ιδίως Box 3.1 “How Similar is the Current Crisis to the Great Depression?”, pp. 97-132.

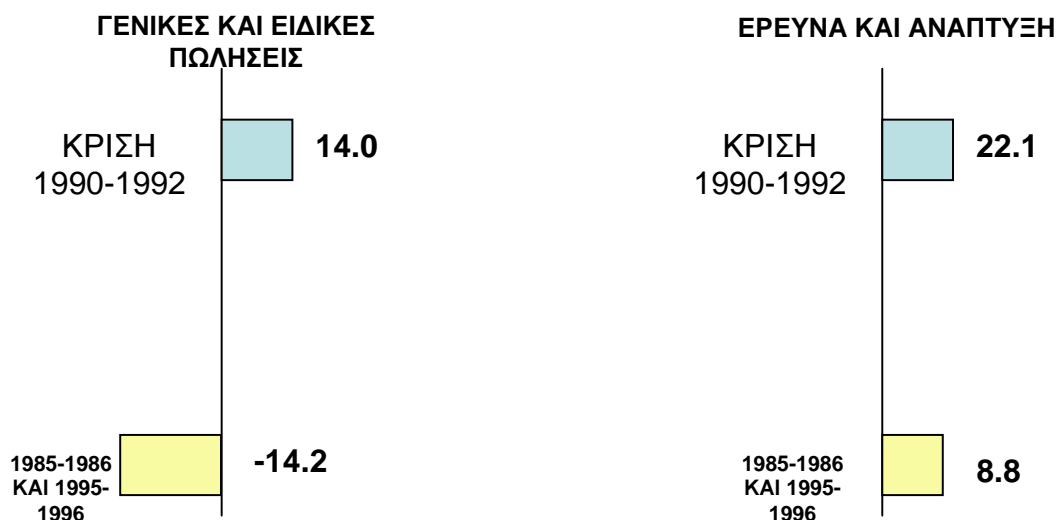
Γράφημα 3.2- Χάσμα μεταξύ αποτυχημένων εταιρειών και μέσου όρου αγοράς.

Πηγή: IMF, World Economic Outlook.,(2009), Box 4.1 “A Historical Perspective on International Financial Crises”, σελ. 128-130. Επίσης: IMF,

IMF, World Economic Outlook – April 2009, Chapter 3 “From Recession to Recovery: How Soon and How Strong?” και ιδίως Box 3.1 “How Similar is the Current Crisis to the Great Depression?”, pp. 97-132.

Γράφημα 3.3- Χάσμα μεταξύ ηγετών και λιγότερο επιτυχημένων εταιρειών σε διάφορους τομείς.

Πηγή: IMF, World Economic Outlook.,(2009), Box 4.1 “A Historical Perspective on International Financial Crises”, σελ. 128-130. Επίσης: IMF, IMF, World Economic Outlook – April 2009, Chapter 3 “From Recession to Recovery: How Soon and How Strong?” και ιδίως Box 3.1 “How Similar is the Current Crisis to the Great Depression?”, pp. 97-132.

Η έρευνα κατέληξε ότι οι περισσότερες εταιρείες ακολουθούσαν μια ποιο συγκροτημένη και συντηρητική πολιτική. Οι εταιρείες ηγέτες και οι νέοι διεκδικητές άδραξαν την ευκαιρία ν’ αυξήσουν τις επενδύσεις τους σ’ όλους τους τομείς και να ακολουθήσουν μια επιτυχημένη πολιτική, με στόχο μετά τη κρίση να είναι μια από τις λίγες που θα έχουν επιβιώσει. Καταλήγοντας με βάση και το άρθρο μπορούμε να πούμε ότι η Αγορά ανεξάρτητα από τη Κρίση επιβράβευσε τη προσπάθεια των τολμηρών αυτών που πήγαν αντίθετα στο ρεύμα της εποχής τους, οι οποίοι εκμεταλλεύτηκαν, το δισταγμό που επέδειξαν οι ανταγωνιστές τους.

4.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με τον κ. Κοέν, πρόεδρο της SAP EMEA (Europe- Middle East -Africa), οι Έλληνες μάνατζερ πρέπει να εκμεταλλευτούν την οικονομική κρίση και να τη δουν ως μια ευκαιρία αναδιοργάνωσης και ανασύνταξης δυνάμεων και όχι ως μια περίοδο μείωσης κόστους. Συγκεκριμένα αναφέρει «αν οι επιχειρήσεις τολμήσουν να επενδύσουν μέσα στην κρίση, είναι βέβαιο ότι θα έχουν μεγαλύτερο κέρδος, όταν η κατάσταση ομαλοποιηθεί καθώς θα έχουν λάβει, ήδη, τη θέση τους στη αγορά». Ο κ. Κοέν θεωρεί ότι υπάρχουν ακόμη και σήμερα στην περίοδο της κρίσης επενδυτικές ευκαιρίες στην Ελλάδα (Ζώτος, 2011).

Παράλληλα η οικονομική κρίση δημιουργεί ευκαιρίες στην αγορά ακινήτων. Τα τελευταία 2 χρόνια, οι τιμές των ακινήτων έχουν πέσει, κατά μέσο όρο από 25% έως 30% και η πτωτική τάση δεν θα σταματήσει. Η Αθήνα και οι μεγάλες πόλεις στην περιφέρεια επηρεάζονται περισσότερο. Το παραπάνω έχει ως αποτέλεσμα οι επενδυτές από το εξωτερικό που επιθυμούν να αγοράσουν μια εξοχική κατοικία να βρίσκονται σε θέση ισχύος (Εφημερίδα Le Monde, 2012).

Οι επιχειρήσεις, προκειμένου να αντιμετωπίσουν την κρίση και να την εκμεταλλευτούν για ανάπτυξη ευκαιριών θα πρέπει να ακολουθούν στρατηγικές όπως η χρήση καινοτομίας, η αύξηση του μεριδίου αγοράς, η αύξηση after sales, ο στενός έλεγχος και περιορισμός του κόστους, ο λειτουργικός επανασχεδιασμός, η μεγαλύτερη βάση στην εξυπηρέτηση πελάτη, η αλλαγή του τρόπου που δίνεται το bonus, η μείωση του ανθρώπινου δυναμικού διατηρώντας σταθερές αποδοχές και παροχές, η εκπαίδευση ανθρώπων σε multi service και multi task, η καταγραφή και η απλοποίηση διαδικασιών, ενώ σε κάποιες πιο ειδικές περιπτώσεις μπορεί να είναι αναγκαία η αναθεώρηση αξιών, σκοπού και οράματος (Τσακίρη, 2012).

Σύμφωνα με τον κ. Φανουριάδη Βαγγέλη, συνιδιοκτήτη της FARAD A.E, σε περίοδο κρίσης μια εταιρεία οφείλει να αλλάξει και να

προσαρμοστεί αφού πρώτα αφουγκραστεί την αγορά. Με τον τρόπο αυτό θα αντιδράσει, θα αναπτυχθεί σε καινούργιο κύκλο με έρευνα και ανάπτυξη. Θα αναζητήσει εξειδίκευση, ανάπτυξη και καινοτομία (<http://www.en-gr.com/index.php/el/epixeirisiaka/epixirisistinellada/504-epixeirimatikotita-kiklos>).

Κλάδοι που αναμένεται να παρουσιάσουν ευκαιρίες ανάπτυξης στην Ελλάδα, είναι οι κλάδους των φαρμάκων, των τραπεζών, της ενέργειας, της ναυτιλίας, της βιομηχανίας (μεταποίηση), του αλουμινίου, των κατασκευών και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Εκμεταλλευόμενοι λοιπόν τις προοπτικές που υπάρχουν σε αυτούς τους κλάδους, οι Έλληνες επιχειρηματίες μπορούν να προσελκύσουν ξένους στρατηγικούς μετόχους - συμμάχους, προετοιμάζοντας την επόμενη ημέρα με μεγαλύτερα μεγέθη, ισχυρότερη πιστοληπτική ικανότητα, τεχνογνωσία, στρατηγικό προσανατολισμό.

Οι παραπάνω κλάδοι έχουν έρθει σε ένα σημείο που αναγκαστικά θα προχωρήσουν σε σημαντικές αναδιαρθρώσεις μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων. Επίσης, εισέρχονται ξένοι στρατηγικοί εταίροι, οι οποίοι διαβλέπουν ευκαιρίες στην Ελλάδα (Στεργίου, 2012).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της παρούσης μελέτης ήταν να αναλύσει το ζήτημα των επενδύσεων και ευκαιριών σε οικονομίες που βρίσκονται σε κατάσταση πλήρους ύφεσης, εστιάζοντας στο παράδειγμα της Ελλάδας, η οποία ήδη από το 2008 βρίσκεται σε οικονομική κρίση. Το βασικό συμπέρασμα της παρούσης εργασίας, είναι ότι παρ' όλες τις αρνητικές συνέπειες της κρίσης σε όλους σχεδόν τους κλάδους της οικονομίας, οι επιχειρήσεις εάν «ρискάρουν» και μάθουν να προσαρμόζονται στην κρίση, μπορούν να εκμεταλλευθούν τις ευκαιρίες που τους παρουσιάζονται και με το τέλος της κρίσης να βγουν ακόμα πιο δυνατές και κερδοφόρες.

Η περίοδος οικονομικής κρίσης, αποτελεί μία ανοιχτή πρόκληση για τους νέους επίδοξους επιχειρηματίες, που φιλοδοξούν, με εφόδια την εφευρετικότητα, τις δεξιότητες και τις καινοτόμες ιδέες τους, να συμβάλουν στη δημιουργία ενός υγιούς και ανταγωνιστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Ωστόσο για να επιτύχει η επένδυση θα πρέπει να δοθεί έμφαση σε επιχειρηματικές δράσεις που έχουν βιωσιμότητα, με μηδενική ή μικρή εξάρτηση από δανεισμό, ελεγχόμενο κόστος λειτουργίας και συνεχή διαφοροποίηση από τον ανταγωνισμό, ενώ καλό θα ήταν το προϊόν της επιχείρησης να καλύπτει κάποια σημαντική ανάγκη ή να επιλύει κάποιο πρόβλημα.

Οι εταιρείες οφείλουν να μελετούν πολύ προσεκτικά τα δεδομένα της αγοράς εν μέσω κρίσης, όπως είναι η τιμολογιακή πολιτική και οι στρατηγικές αποφάσεις, διότι αυτά αλλάζουν συνεχώς.

Άλλες κινήσεις που μπορούν να λειτουργήσουν ως προτάσεις σε εταιρίες, ώστε να βγουν πιο δυνατές από την κρίση, εκμεταλλευόμενες τις ευκαιρίες που τους παρουσιάζονται είναι οι ακόλουθες:

1. Να επιτύχουν περισσότερες συμφωνίες κατά τη διάρκεια της κρίσης, εκμεταλλευόμενες τη διστακτικότητα του ανταγωνισμού.
2. Να καλύψουν το κενό στο μερίδιό τους κατά τη διάρκεια της κρίσης.

3. Να επενδύσουν περισσότερα μετρητά κατά τη διάρκεια της κρίσης, δεδομένου ότι οι τιμές είναι πολύ χαμηλότερες.

4. Οι εταιρείες ηγέτες και οι νέοι διεκδικητές θα πρέπει ν' αδράξουν την ευκαιρία να αυξήσουν τις επενδύσεις τους σ' όλους τους τομείς και να ακολουθήσουν μια επιτυχημένη πολιτική, με στόχο μετά τη κρίση να είναι μια από τις λίγες που θα έχουν επιβιώσει.

Βάσει των παραπάνω, μπορεί να γίνει κατανοητό ότι η αγορά ανεξάρτητα από την κρίση επιβραβεύει την έγκαιρη και αποτελεσματική αντίδραση και εξασφαλίζει τελικά την δυνατότητα ανάσχεσης της κρίσης στις αγορές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bryan L Farrell D.,(2008), Leading through uncertainty,McKinsey, pp.1-14
- Buckheim C.,(2008), Economic Crises in the Thirties and Today, University of Mannheim
- IMF, World Economic Outlook – April 2009, Chapter 3 “From Recession to Recovery: How Soon and How Strong?”, σελ. 97-132.
- Johnson G et al.,(2009), Historically Economic Crises, McKinsey,pp.24-28
- Lyhus R.,(2008), How to win the Crises, McKinsey, pp.1-10
- OECD.,(2008)“Product market regulation in OECD Countries: 1998 to 2003”. WP No 419, P. Conway,V. Janod and G. Nicoletti.
- Rothbard,M.(2002),*A History of Money and Banking in the United States*, Auburn, Ludwig von Mises Institute
- W.J. Baumol (1990), “Entrepreneurship : Productive, Unproductive and Destructive”, *Journal of Political Economy*.
- Wright R.E.,(2008), Financial crisis and reform: Looking back for clues to the future, McKinsey, pp.1-3

Ελληνόγλωσση

Εκπαιδευτικό Σεμινάριο για το Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών.

Ιωαννίδης Στ. (Οκτώβριος 2004), *Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα*, IOBE.

Μηνούδης Μ(2004), Τέσσερις προτάσεις για την κεφαλαιαγορά,
Εφημερίδα το Βήμα

Οικονομάκου Μ.– Στρόμπλος Ν. (1998) Το Ευρωπαϊκό Σύστημα
Λογαριασμών (ΕΣΛ 95)

ΟΟΣΑ(2008), Καινοτομικό Πλαίσιο-Πλαίσιο Εξέλιξης και στόχοι,
ΕΛΚΕΠΑ, Αθήνα

Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, 2001, «Regulatory
Reform in Greece», Τράπεζα της Ελλάδος.

Πουλερές Γ.,(2008), Επενδύσεις στην Ελλάδα, <http://www.franchise.gr>

Σαλαβόπουλος Γ.,(2008), Οι επενδύσεις στην Ελλάδα, Υπουργείο
Οικονομικών, σελ. 24-28

Σταθάκης Γ.,(2008), "Μετά την κρίση τι; Αναζητώντας μια
νέα Αρχιτεκτονική για το χρηματοπιστωτικό σύστημα,
Ινστιτούτου Ν. Πουλαντζάς

Τσακίρη Τ. (2012). Η κρίση ευκαιρία για προώθηση της καινοτομίας στην
Ελλάδα»

Πηγές διαδικτύου

ΕΤΒΑ(2000),Κίνητρα για Επενδύσεις στην Ελλάδα, Αθήνα

<http://definitions.uslegal.com/i/investment-opportunity/>

<http://www.cysec.gov.cy/Downloads/Investors/%CE%95%CF%80%CE%B5%CE%BD%CE%B4%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CE%9B%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CE%BA%CF%8C.pdf>

<http://www.en-gr.com/index.php/el/epixeirisiaka/epixirisistinellada/504-epixeirimatikotita-kiklos>

www.newsbomb.gr/.../poioi-kladoi-ehoyn-

- Ανδρανόπουλος Α.,(2008), Η κρίση χτυπά τα χρηματιστήρια, από <http://e-rooster.gr/10/2008/967>
- Γεωργίου Σ.,(2008), Η ελληνική Οικονομία, από [http://www. franchise-net.gr](http://www.franchise-net.gr)
- Εφημερίδα Le Monde (2012). Η κρίση δημιουργεί ευκαιρίες στην Ελλάδα. Ανακτημένο από <http://www.e-go.gr/news/article.asp?catid=28318&subid=2&pubid=129176115>
- Ζώτος Γ. (2011). Φρανκ Κοέν: «Δείτε την κρίση σαν μια επενδυτική ευκαιρία». Ο πρόεδρος της SAP EMEA παροτρύνει τους Έλληνες μάνατζερς να γίνουν πιο ανταγωνιστικοί. *Εφημερίδα το Βήμα*, ανακτημένο από: <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=422502>
- Καζάκος Π.,(2008), Μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα 2000/07: Αποτίμηση και προοπτικές, από <http://www.economics.gr>
- Κογκίδου, Δ.(2012), Γονείς και παιδιά σε περίοδο Οικονομικής Κρίσης, από <http://tvxs.gr/news/egrapsan-eipan/goneis-kai-paidia-se-periodo-oikonomikis-krisis-tis-dimitras-kogkidoy>
- Μαντικίδης Ι.,(2009), Οι προβληματισμοί και οι φόβοι των ξένων για τα ομόλογα, τις μετοχές και το εταιρικό και οικονομικό σκηνικό της χώρας μας Στη 12η θέση της Ευρώπης η ελκυστικότητα της Ελλάδας, από <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=18&artid=250040>
- Παπαγεωργίου Π.,(2008), Οι ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα από [http://www. franchise-net.gr](http://www.franchise-net.gr)
- Παπαδόπουλος Γ.,(2010), Η ελκυστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας, IOBE, από <http://www.iove.gr>
- Παρατηρητήριο.(2009), από <http://paratiritirio-in-education.blogspot.gr/2012/04/blog-post.html>
- Σπύρου Σ.,(2009),Οικονομική Κρίση του 1929, από <http://indy.gr/library/i-oikonomik-krisi-toy-1929>, Από το τεύχος Νο 4, Ιούνιος 2000, σελ. 120-124
- Στεργίου Λ. (2012). Μεγάλα ξένα κεφάλαια εντοπίζουν επενδυτικές ευκαιρίες στην Ελλάδα Σε ποιους κλάδους αναμένονται

ανακατατάξεις το επόμενο διάστημα. Εφημερίδα Καθημερινή.
Ανακτημένο από:
http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyerix_1_25/02/2012_473861

Τα συμπεράσματα συμποσίου για το ανθρώπινο δυναμικό. *Εφημερίδα το Βήμα*, ανακτημένο από:
<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=444733>

Χαρδουβέλης Γ.,(2008), Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας και η δυνατότητα μεταρρύθμισης, από <http://www.economics.gr>